atamis
Žirmūnų g.139 - 321, 09120 Vilnius
el.: (8~5) 272 83 34; Faks.: (8~5) 203 12 80

Planavimo organizatorius	**BIRŠTONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS**
Plano pavadinimas	**BIRŠTONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS**
Planavimo proceso etapas / stadija	**RENGIMO ETAPAS / BENDRŲJŲ SPRENDINIŲ FORMAVIMAS KONCEPCIJA**
Teritorijų planavimo lygmuo	**SAVIVALDYBĖS**
Teritorijų planavimo dokumento rūšis	**KOMPLEKSINIO TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTAS**
Objekto numeris	**AT-17T-1134**
Tomas	**BP-02**

VILNIUS, 2018 m.

ATESTATO NR.	PAREIGOS	VARDAS PAVARDĖ	PARAŠAS
-	DIREKTORIUS	MINDAUGAS UNDARAVIČIUS	
Nr. TPV 0081	TERITORIJŲ PLANAVIMO PADALINIO VADOVĖ	ELEONORA GRABLEVSKIENĖ	
Nr. TPV 0081	PROJEKTO VADOVĖ	ELEONORA GRABLEVSKIENĖ	
PROJEKTO PARTNERIAI:			
Formatas A1	TAEM Urbanistai	VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETAS APLINKOS INŽINERIJOS FAKULTETAS TERITORIJŲ PLANAVIMO MOKSLO INSTITUTAS	PRO BONUS

TURINYS

_Toc497837941
ĮVADAS 4
KONCEPCIJA 7
1. SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS FUNKCINIO NAUDOJIMO, URBANISTINĖS PLĖTROS BENDRIEJI SPRENDINIAI 9
1.1 Koncepcijos formavimas tęstinumo principu 9
1.2 Teritorijos urbanistinio karkaso formavimas 10
1.3 Funkcinis teritorijų zonavimas 12
1.4 Urbanizuojamų teritorijų prioritetinė plėtra, urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų tvarkymo režimų nustatymas 14
1.5 Rekreacinio funkcinio prioriteto zonos 15
2. GAMTOSAUGOS KRYPTYS 17
2.1. Gamtinio karkaso lokalizavimas 19
3. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO VYSTYMO KRYPTYS 22
3.1. Koncepcijos formavimo principai 22
3.2. Nekilnojamojo kultūros paveldo vertybės ir jų sklaida Birštono savivaldybės teritorijoje 22
3.3. Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos prioritetai 23
3.4. Nekilnojamojo kultūros vertybių paveldosaugos principai 24
4. REKREACINĖ SISTEMA 26
4.1. Teritorijos rekreacinės sistemos vystymo tikslai 26
4.2. Pagrindinės rekreacinės sistemos vystymo kryptys 27
5. BIRŠTONO SAVIVALDYBĖS SOCIALINĖ, EKONOMINĖ IR DEMOGRAFINĖ PLĖTRA 30
5.1. Birštono savivaldybės teritorijos vystymo socialinė ir ekonominė aplinka 30
5.2. Socialinės ir ekonominės aplinkos plėtra 31
5.3. Gyvenamųjų vietovių institucinis ir socialinis aprūpinimas 33
6. SUSISIEKIMO VYSTYMO KRYPTYS 35
7. INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪROS VYSTYMO KRYPTYS 39
8. KONCEPCIJOS ALTERNATYVŲ SUVESTINĖ 39

GRAFINĖ DALIS

- I alternatyvos brėžinys;
- II alternatyvos brėžinys;
- III alternatyvos brėžinys.

Plano rengėjai:	
atamis	**UAB „Atamis“** Žirmūnų g. 139-319, LT 09120 Vilnius Įm. kodas 300564438 *Projekto vadovė* *Eleonora Grablevskienė* *El. paštas: e.grablevskiene@atamis.lt* *Tel.: +370 672 11 410*
VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETAS APLINKOS INŽINERIJOS FAKULTETAS TERITORIJŲ PLANAVIMO MOKSLO INSTITUTAS	**Vilniaus Gedimino technikos universiteto Aplinkos inžinerijos fakulteto Teritorijų planavimo mokslo institutas** Saulėtekio al. 11, LT 10223 Įm. kodas 111950243 *Kontaktinis asmuo:* *Marija Burinskienė* *El. paštas: marija.burinskiene@vgtu.lt* *Tel.: +370 686 08 322*
	UAB „Formatas A1“ Paupio g. 13, LT 01201 Vilnius Įm. kodas 300092635 *Kontaktinis asmuo:* *Linas Naujokaitis* *El. paštas: linasnauj@gmail.com* *Tel.: +370 687 31996*
Konsultantai:	
PRO BONUS	**UAB „Pro Bonus“** Žirmūnų g. 139-319, LT 09120 Vilnius Įm. kodas 302315695
TAEM Urbanistai	**UAB „TAEM Urbanistai“** Smolensko g. 10, LT03201 Vilnius Įm. kodas 126163297

ĮVADAS

BENDROJO PLANO KEITIMO PAGRINDAS IR TIKSLAI

Teritorijų planavimo dokumento pavadinimas - Birštono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimas.
Teritorijų planavimo dokumento rūšis - kompleksinis teritorijų planavimo dokumentas.
Teritorijų planavimo lygmuo – savivaldybės lygmuo.
Planuojama teritorija – Birštono savivaldybės teritorija.
Planavimo organizatorius – Birštono savivaldybės administracijos direktorius. Jaunimo g. 2, LT-59206 Birštonas, tel.: (8~319) 65 555, el. paštas: sekretore@birstonas.lt, interneto svetainė: www.birstonas.lt.
Planavimo pagrindas – Birštono savivaldybės tarybos 2016 m. gruodžio 22 d. sprendimas Nr. TS-216 „Dėl Birštono miesto, savivaldybės bendrųjų planų keitimo ir planavimo tikslų patvirtinimo“.
Bendrojo plano rengimo etapai: parengiamasis, rengimo ir baigiamasis.
Planavimo trukmė – 12 mėn. nuo sutarties pasirašymo (galimybė pratęsti terminą 1 kartą, 2 mėnesiams).
Teritorijų planavimo dokumento galiojimas – bendrojo plano sprendiniai galioja neterminuotai arba tol, kol bus parengtas ir patvirtintas jį keičiantis to paties lygmens teritorijų planavimo dokumentas. Planuojamos teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo kryptys nustatomos ir konkretizuoti bendrojo plano sprendiniai rengiami ne trumpesniam nei 10 metų laikotarpiui.

Planavimo tikslai:

- Numatyti gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio savitumo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimą, tikslingą naudojimą ir pažinimą, ekologinei pusiausvyrai būtino gamtinio karkaso formavimą.
- Sudaryti sąlygas darniai savivaldybės teritorijos raidai, nuosekliai erdvinei ir funkcinei integracijai, teritorijų sanglaudai, taip pat kompleksiškai spręsti socialinius, ekonominius, ekologinius uždavinius.
- Nustatyti gyvenamųjų vietovių, inžinerinės ir socialinės infrastruktūros bei kitų svarbių socialinės ekonominės veiklos sričių vystymo ir įgyvendinimo gaires, numatyti plėtrai reikalingas teritorijas.
- Sudaryti sąlygas racionaliam gamtinių, žemės gelmių ir energijos išteklių naudojimui ir atkūrimui.
- Kurti sveiką, saugią, darnią gyvenamąją aplinką ir visavertes gyvenimo sąlygas gyvenamosiose vietovėse.
- Sudaryti sąlygas privačioms investicijoms, kuriančioms socialinę ir ekonominę gerovę, tinkamos kokybės gyvenimo sąlygas.
- Derinti fizinių ir juridinių asmenų ar jų grupių bei savivaldybės interesus dėl teritorijos naudojimo ir veiklos plėtojimo teritorijoje sąlygų.
- Sudaryti sąlygas racionaliam žemės naudojimui.

Planavimo uždaviniai:

- Numatyti racionalaus žemės gelmių išteklių, žemes ūkio naudmenų, miškų, kitų gamtos išteklių išsaugojimo ir naudojimo, gamtinio karkaso ir ekologiškai pagrįstos žemės naudojimo teritorinės struktūros formavimo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo priemones;
- Detalizuoti atitinkamų aukštesnio lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius;

- Optimizuoti planuojamos teritorijos urbanistinę struktūrą socialinę ir inžinerinę infrastruktūrą, nustatyti savivaldybės ir jos urbanistinių centrų socialinės infrastruktūros sistemos vystymo reikalavimus;
- Nustatyti žemės ūkio paskirties teritorijų vystymo ir formavimo kryptis;
- Nustatyti gyvenamųjų vietovių kraštovaizdžio savitumui svarbias teritorijas, antropogeninius ir gamtinius elementus, panoramas, numatyti jų vizualinę apsaugą;
- Numatyti savivaldybei svarbių objektų išdėstymą;
- Numatyti ypatingų inžinerinių, infrastruktūros (vandens ir sausumos transporto infrastruktūros statiniams, orlaivių nusileidimo infrastruktūros arba mažųjų orlaivių aerodromui skirtos teritorijos) statinių išdėstymą, pažymint visus esamus, rengiamu bendruoju planu ir kitais teritorijų planavimo dokumentais numatomus inžinerinius, infrastruktūros statinius;
- Atsižvelgti i Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros sprendinių įgyvendinimo stebėsenos ataskaitą kuriai pritarta Birštono savivaldybes tarybos 2016 m. rugsėjo 30 d. sprendimu Nr. TS-150 „Dėl Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros sprendinių įgyvendinimo stebėsenos ataskaitos tvirtinimo", Birštono savivaldybes teritorijos bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo stebėsenos ataskaitą, kuriai pritarta Birštono savivaldybės tarybos 2016 m. rugsėjo 30 d. sprendimu Nr. TS-149 ,,Dėl Birštono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo stebėsenos ataskaitos tvirtinimo";
- Numatyti priemones ir apribojimus, užtikrinančius kurorto gamtos išteklių racionalų naudojimą, kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo vertybių išsaugojimą;
- Sukonkretinti urbanizuotų teritorijų ir jose esančių miškų bei atskiriesiems želdynams priskirtas teritorijas;
- Integruoti patvirtintų specialiojo teritorijų planavimo dokumentų sprendinius i Bendrąjį planą įvertinti valstybės ir savivaldybės lygmens teritorijų planavimo dokumentų sprendinius;
- Išnagrinėti, įvertinti ir perkelti Birštono savivaldybės plėtros 2013-2020 metų strateginio plano nuostatas i Bendrąjį planą;
- Ištaisyti technines klaidas (brėžiniuose ir tekstinėje dalyje);
- Panaikinti sprendinių spragas;
- Spręsti galiojančių sprendinių kolizijas;
- Rengėjas esamos būklės įvertinimo stadijoje turi įvertinti visuomenes (pareiškėjų, pageidaujančių keisti/koreguoti bendrojo plano sprendinius, prašymus) pasiūlymus bei išanalizavus juos, suderinus su Birštono savivaldybės administracija patikslinti Bendrojo plano urbanizuotų ir neurbanizuotų teritorijų plėtros mastą ir galimybes;
- Rengiant Bendrojo plano koregavimą rengėjas turi atlikti visas privalomas derinimo procedūras;
- Numatyti urbanistinių-ekologinių koeficientų zonas (tikslinti 2002 m. spalio 21 d. Birštono savivaldybės valdybos sprendimu Nr. 244 „Dėl Birštono savivaldybės teritorijos urbanistinių-ekologinių koeficientų patvirtinimo", 1992 m. birželio 26 d. Lietuvos Respublikos Birštono miesto tarybos sprendimu Nr. 126 „Dėl Birštono miesto urbanistinio-ekologinio koeficiento patvirtinimo" bei 1999 m. vasario 24 d. Lietuvos Respublikos vyriausybes nutarimu Nr. 205 „Dėl žemės įvertinimo tvarkos");
- Pagal poreikį gali būti nustatomi ir kiti teisės aktais pagrįsti planavimo uždaviniai bei papildomi teritorijos naudojimo reikalavimai.

Bendrojo plano keitimas rengiamas vadovaujantis šiais dokumentais:

- Birštono savivaldybės tarybos 2016 12 22 sprendimu Nr. TS-216 „Dėl Birštono miesto, savivaldybės bendrųjų planų keitimo ir planavimo tikslų patvirtinimo“;

- Birštono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 12 29 įsakymu „Dėl Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros, Birštono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo planavimo darbų programos patvirtinimo ir planuojamos teritorijos ribų nustatymo“ Nr. AV-421;
- Alytaus rajono savivaldybės administracijos 2017 02 28 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG23881;
- Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos 2017 03 01 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG23967;
- Nemuno kilpų regioninio parko direkcijos 2017 03 02 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG24086;
- Valstybinės miškų tarnybos 2017 03 02 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG24155;
- Civilinės aviacijos administracijos 2017 03 02 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG24164;
- Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos 2017 03 03 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG24235;
- AB "Energijos skirstymo operatorius" 2017 03 06 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG24361;
- Uždaroji akcinė bendrovė "Birštono vandentiekis" 2017 03 10 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG24550;
- LITGRID AB 2017 03 08 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG24678;
- Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos 2017 03 10 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG24763;
- Valstybės įmonė "Kauno regiono keliai" 2017 03 13 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG24971;
- Prienų rajono savivaldybės administracijos 2017 03 14 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG25017;
- Telia Lietuva AB 2017 03 13 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG25056;
- Aplinkos apsaugos agentūros 2017 03 14 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG25082;
- Kauno apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos 2017 03 20 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG25699;
- AB "Amber Grid" 2017 03 20 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG25447;
- Birštono savivaldybės administracijos 2017 03 15 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr. REG25374.

Teritorijų planavimo sąlygų neišdavė:

- Valstybės įmonė Prienų miškų urėdija;
- Uždaroji akcinė bendrovė "Birštono mineraliniai vandenys" ir Ko;
- Viešoji įstaiga "Plačiajuostis internetas";
- Valstybės įmonė Vidaus vandens kelių direkcija;
- Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija;
- Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos;
- Uždaroji akcinė bendrovė "Birštono šiluma";
- Uždaroji akcinė bendrovė "Prienų vandenys";
- Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos;
- Biudžetinė įstaiga Birštono miesto tvarkymo tarnyba.

Pagal Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros ir Birštono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo planavimo darbų programos tikslus ir uždavinius numatoma keisti 2010 04 23 Birštono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-72 patvirtintą Birštono savivaldybės teritorijos bendrąjį planą.

KONCEPCIJA

Birštono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcija rengiama vadovaujantis planavimo darbų programa, planavimo sąlygomis, Teritorijų planavimo įstatymu, Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis, Teritorijų planavimo normomis bei kitais teritorijų planavimo dokumentų rengimą reglamentuojančiais teisės aktais. Koncepcija formuojama atsižvelgiant į Birštono savivaldybės tarybos 2016 m. rugsėjo 30 d. sprendimu Nr. TS-149 patvirtintą Birštono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo stebėsenos ataskaitą, Birštono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo esamos būklės įvertinimo išvadas.

Koncepcija remiasi tęstinumo principu – patvirtinto teritorijos bendrojo plano, parengto ir patvirtinto Birštono savivaldybės gyvenviečių ir kurorto plėtros specialiojo plano (2014 m. gegužės 30 d. Birštono savivaldybės tarybos sprendimas Nr.TS-98 „Dėl Birštono savivaldybės gyvenviečių ir kurorto plėtros specialiojo plano patvirtinimo“), o taip pat parengto ir patvirtinto Nemuno kilpų regioninio parko ribų ir tvarkymo plano (2015 m. vasario 18 d. LRV nutarimas Nr. 186 „Dėl Nemuno kilpų regioninio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) patvirtinimo“) sprendiniais.

Bendrųjų sprendinių formavimo stadijoje, atsižvelgiant į planuojamą teritoriją ir jai taikomas strateginio planavimo dokumentų nuostatas, nustatomos planuojamos teritorijos planinės ir erdvinės struktūros vystymo kryptys, naudojimo ir apsaugos principai.

Teritorijos vystymo koncepcijos brėžiniuose ir/ar tekstinėje dalyje nurodomi principiniai planuojamos teritorijos planavimo sprendimai:

- funkcinis teritorijų zonavimas;
- urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų tvarkymo režimų nustatymas;
- susisiekimo sistema;
- urbanizuojamų teritorijų prioritetinė plėtra;
- rekreacinio funkcinio prioriteto zonos;
- inžinerinės ir socialinės infrastruktūros vystymo principai;
- kiti teritorijos planavimo sprendimai.

Siekiant sukurti racionaliausią labiausiai pagrįstą Birštono savivaldybės teritorijos vystymo modelį yra nagrinėjamos trys bendrojo plano koncepcijos alternatyvos. Visos jos vadovaujasi teritorijos planavimo tęstinumo principais ir grindžiamos galimai tolygiu visos teritorijos urbanistinių struktūrų vystymu, tikslu visoje Birštono savivaldybės teritorijoje sukurti šiuolaikines palankias ekonomines, socialines ir kultūrines gyvenimo ir darbo sąlygas. Išskirtinę Birštono savivaldybės teritorijos gamtinę aplinką apibūdinama Nemuno kilpų ir Verknės upės hidrografiniai dariniai. Visas savivaldybės teritorijos ribų perimetras yra – 82,821 km. Iš jo 63,33 km sudaro savivaldybės teritorijos riba, einanti Nemuno ir Verknės upėmis. Be to 6,45 km Nemuno upės atkarpoje savivaldybės teritorija išsidėsčiusi abipus Nemuno upės. Vargu ar galima surasti kitą tokį unikalų savivaldybės teritorijos išsidėstymą vandens telkinių atžvilgiu. Todėl visos koncepcijos alternatyvos kreipia į tai dėmesį ir skatina žymiai labiau išnaudoti šį gamtinį potencialą laivybai, žmonių rekreacijai, ūkinei ir kitokiai veiklai.

Visos pateikiamos bendrojo plano koncepcijos alternatyvos nenustato konkrečių konceptualių sprendinių Birštono miesto kurorto, o taip pat ir aglomeruotų su miestu gyvenviečių teritorijoms. Jie pateikiami kartu rengiamame Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros keitimo projekte.

Pirmoji alternatyva bene tampriausiai remiasi tęstiniais fundamentaliais Birštono savivaldybės teritorijos urbanistinės plėtros tyrimais ir išvadomis, kurios buvo suformuluotos ankstesnių planavimo darbų metu. Šioje alternatyvoje visų pirma yra aiškiai brėžiama urbanistinės integracijos ašis išilgai magistralinio kelio A16 Vilnius – Prienai - Marijampolė. Pagal Lietuvos Respublikos bendrąjį planą - tai šalies II lygmens regioninės integracijos vakarų - rytų krypties ašis Prienai – Birštonas - Jieznas.

Antroji II lygmens urbanistinės integracijos ašis, numatyta LR teritorijos bendrajame plane, einanti šiaurės - pietų kryptimi nuo respublikos magistralinio kelio A1, pro Jiezną link Alytaus. Ji kerta labai nedidelį savivaldybės teritorijos rytinės dalies ruožą. Per šią ašį realizuojami išoriniai savivaldybės ryšiai su aplinkinių savivaldybių teritorijomis bei kitomis urbanistinės integracijos ašimis, tačiau neformuojami jokie integruoti urbanistiniai dariniai pačioje Birštono savivaldybės teritorijoje.

Be regioninės reikšmės integracijos ašių, formuojamas lokalinės reikšmės ir lokalinės reikšmės antraeilių (rekreacinių) integracijos ašių tinklas. Šis tinkas skirtas integruoti savivaldybės teritorijoje išsidėsčiusias urbanistines struktūras ir rekreacinius vienetus.

Koncepcijos pirmoje alternatyvoje Birštono miestas ir kurortas išlieka III lygmens pagrindinis lokalinis savivaldybės centras. Siekiant tolygesnio savivaldybės teritorijos urbanistinio vystymo siūlomi kurti:

- IV lygmens savivaldybės pagalbiniai polifunkciniai centrai (Ivoniškės, Būdos, Gelažūnų-Bučiūnų);
- V lygmens savivaldybės papildomi rekreaciniai centrai (Škėvonių, Širvinių ir Jundeliškių).

Koncepcijos pirmojoje alternatyvoje akcentuojamos esamos urbanistinės struktūros, kurios tradiciškai formuojamos aplink pagrindinę regioninės reikšmės urbanistinės integracijos ašį Prienai – Birštonas - Jieznas. Likusi savivaldybės pietvakarinė ir pietinė Nemuno kilpų apsupta teritorija paliekama menkai urbanizuota, orientuojantis į esamų struktūrų tvarkymą ir atnaujinimą, formuojamos tik lokalios reikšmės antraeilės (rekreacinės) integracijos ašys. Šioje alternatyvoje siūloma nauja rajoninio kelio jungtis (esamo vietinio kelio pagrindu) tarp Nemajūnų ir Puzonių gyvenviečių.

Antra alternatyva siūlo tolygiau paskirstyti veiklą savivaldybės teritorijoje, aktyvinti urbanistinės integracijos ryšius platesnėje savivaldybės teritorijoje formuojant lokalinės reikšmės urbanistinės integracijos ašis. Vystomi IV ir V lygmens pagalbiniai lokaliniai centrai. Siekiama labiau integruoti pietvakarinę ir pietinę savivaldybės dalį, kuriant joje VI lygmens savivaldybės lokalinio aptarnavimo centrus: Žemaitkiemio, Matiešionių, Siponių – Šaltinėnų, Nemajūnų. Lokalinės reikšmės urbanistinės integracijos ašių tinklas papildomas antraeilių (rekreacinių) integracijos ašių tinklu, kurios pasiekia gamtiniu ir rekreaciniu požiūriu vertingiausias Nemuno ir Verknės upių pakrančių teritorijas, sukurdamas prielaidas vandens turizmui ir sportui bei poilsiui prie ir ant vandens plėtotis. Vystomi vietiniai rekreaciniai Puzonių, Siponių – Vanagų, Nemajūnų, Babronių, Paverknių centrai. Siūloma vietinės reikšmės kelio tarp Puzonių k. ir Siponių k. rekonstrukcija.

Trečioje alternatyvoje, labiau nei pirmoje, išplėtotas lokalinės reikšmės urbanistinės integracijos ašių tinklas aplink šalies II lygio regioninės integracijos vakarų - rytų krypties ašį Prienai – Birštonas - Jieznas. Šis tinklas apimtų platesnę savivaldybės teritorijos dalį piečiau automagistralės A16, integraciniais urbanistiniais ryšiais sujungtų lokalinės reikšmės savivaldybės integracinių ašių tinklą su antrąja regioninės reikšmės urbanistinės integracijos ašimi Jiezno, Alytaus kryptimi. Likusi pietinė ir pietvakarinė savivaldybės teritorijos dalis kaip ir pirmojoje alternatyvoje vėlgi liktų mažiau urbanizuota, susieta antraeiliu (rekreaciniu) lokalinės reikšmės tinklu. Plėtojami IV ir V lygmens lokaliniai savivaldybės centrai, papildomai šioje teritorijos dalyje siūlomi keli šešto lygmens savivaldybės lokalinio aptarnavimo centrai: Žemaitkiemio – Puzonių, Siponių – Šaltinėnų, Nemajūnų. Siūloma vietinės reikšmės kelio tarp Puzonių k. ir Siponių k. rekonstrukcija.

1. SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS FUNKCINIO NAUDOJIMO, URBANISTINĖS PLĖTROS BENDRIEJI SPRENDINIAI

1.1 Koncepcijos formavimas tęstinumo principu

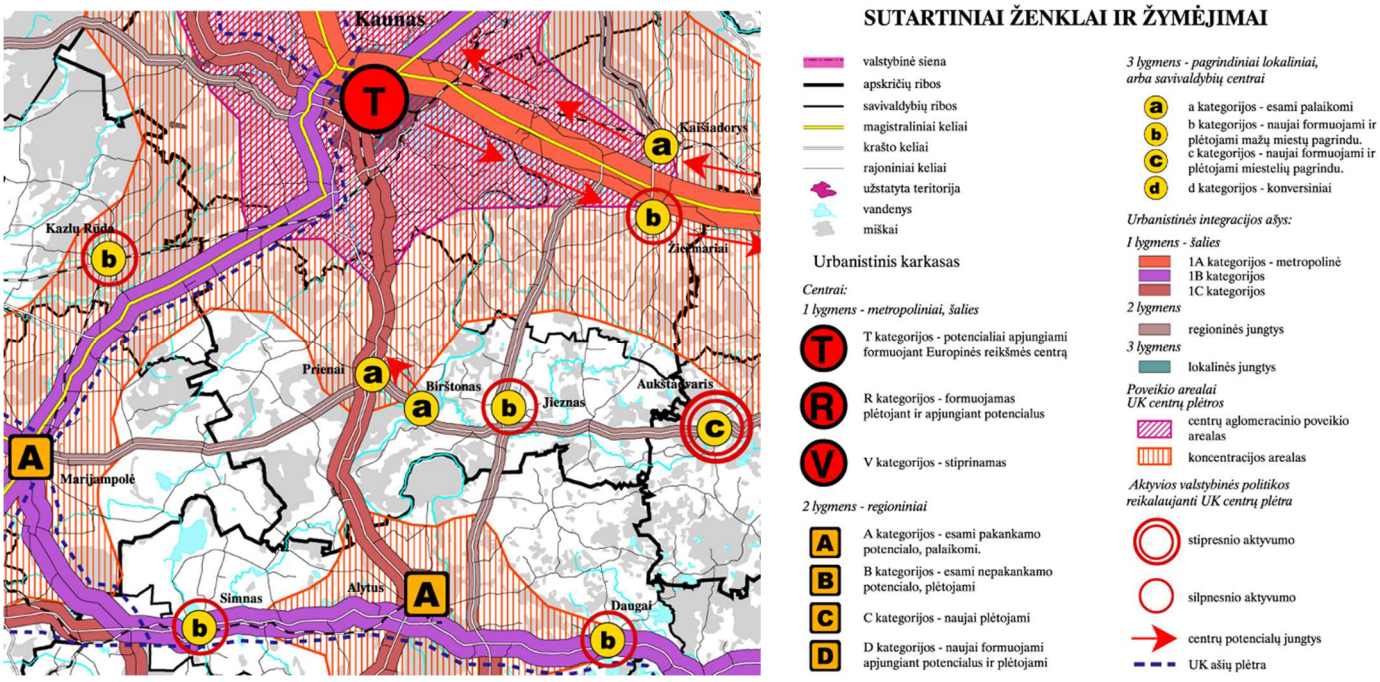
Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano nuostatos. Birštono savivaldybės teritorijos vystymo koncepcija remiasi LR teritorijos bendrojo plano ir Kauno apskrities bendrojo plano sprendiniais.

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas nagrinėja aktyvios ir santykinai aktyvios raidos arealus, formuojančius funkcinį šalies stuburą, kaip svarbiausią socialinio, ekonominio ir urbanistinio aktyvumo zoną, sudarančią svarbiausių (pagrindinių) Lietuvos miestų magistralines jungtis (metropolinės integracijos ašis).

LR teritorijos tvarkymo erdvinės koncepcijos kūrimo bei įgyvendinimo bendrieji principai, kurių laikomasi ir Birštono savivaldybės teritorijos erdvinės koncepcijos sprendiniuose:

- Funkcinis kompleksiškumas – visų teritorijos naudojimo rūšių interesų derinimas,
- Regioninis sąlygotumas – teritorijos gamtinių bei socialinių – ekonominių savitumų palaikymas,
- Istorinis perimamumas – tradicijų bei praeities paveldo saugojimas ir panaudojimas.

Birštono savivaldybės erdvinės struktūros perspektyvinės plėtros modelis siūlomas remiantis LR teritorijos bendrojo plano pateiktu ir LR Seimo patvirtintu šalies gyvenamųjų vietovių sistemos erdvinės struktūros plėtros modeliu ir Kauno apskrities bendrojo plano urbanistiniu karkasu, kuris integruoja šalies teritorijoje ašinį - tolygų šios struktūros plėtojimą, įgalinantį švelninti galimų raidos tendencijų neigiamas pasekmes. Formuojamas Europinio lygmens metropolinis centras Vilniaus ir Kauno aukščiausio lygmens potencialų sanglauda, įtakoja ir įtakos Birštono savivaldybės raidą kaip vieno iš Europos Sąjungos lygmens perspektyvinio metropolinio regiono artimos aplinkos kurortinę - rekreacinę dalį.

pav. 1.1. Ištrauka iš Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano brėžinio "Urbanistinis karkasas"

Strateginio plėtros plano kontekstas. Patvirtintame Birštono savivaldybės 2013-2020 m. strateginiame plėtros plane suformuluota Birštono savivaldybės vizija – Birštonas 2030 metais – tarptautinio turizmo ir unikalių sveikatos paslaugų karališkasis kurortas. Nustatyti Birštono savivaldybės plėtros plano prioritetai:

- Savivaldybės bendruomenės poreikių tenkinimas – sudaryti gyventojams sąlygas mokytis visą gyvenimą, siekti didesnio asmens ir visuomenės saugumo, puoselėti kultūrines tradicijas, ugdyti gyventojų kūrybiškumą ir bendruomeniškumą, sudaryti palankias sąlygas sveikai gyvensenai, kūno kultūrai ir sportui, plėtoti inžinerinę infrastruktūrą.
- Turistinio potencialo plėtojimas – didinti kurorto žinomumą šalies ir tarptautinėse rinkose, plėtoti sveikatos turizmą, didinti kurortinių paslaugų įvairovę.

Realizuojant plėtros prioritetus tarpe kitų priemonių yra numatyta ne tik gerinti gyvenamąją, darbo aplinką, rekonstruojant, modernizuojant visuomeninius ir gyvenamuosius pastatus, taikant energijos taupymo priemones, bet ir plėtoti aptarnavimo, paslaugų, sveikatingumo ir sveikatinimo, aktyvaus poilsio turizmo infrastruktūrą, kompleksiškai atnaujinti viešųjų erdvių infrastruktūrą, vystyti saugią ir patogią susisiekimo sistemą.

1.2 Teritorijos urbanistinio karkaso formavimas

Kraštotvarkos erdvinės koncepcijos raiškos elementus sudaro:

- žmonių veiklos teritorinės sistemos,
- funkciniai teritoriniai karkasai,
- funkcinės foninės struktūros,
- kraštovaizdžio erdvinė sistema,
- teritorinių reglamentų sistema.

Funkcinis teritorinis karkasas suprantamas kaip vientisas apibrėžtų funkcijų koncentravimosi centrų ir ašių teritorinis junginys. Kraštotvarkoje formuojami dviejų rūšių atraminiai funkciniai teritoriniai karkasai - urbanistinis ir gamtinis.

Birštono savivaldybės teritorijos erdvinės struktūros svarbiausi sudėtiniai komponentai yra urbanistinis bei gamtinis karkasai ir bioprodukcinių, rekreacinių, bei kultūros paveldo teritorijų funkcinės struktūros.

Urbanistinis karkasas – tai pagrindinė urbanistinę struktūrą formuojanti dalis, apimanti aktyviausios gyventojų masinės veiklos procesų teritorines zonas, intensyviausiai įsisavintas erdves. Tai pagrindinė gyvenamųjų vietovių tinklo teritorinės struktūros visumos konstrukcija, svarbiausių arba atraminių elementų sistema.

Gamtinį karkasą sudaro ekologinio aktyvumo centrų bei ašių su mažiausiai pakeistais gamtiniais kraštovaizdžio kompleksais bei ribota technine infrastruktūra sistema. Gamtinis karkasas apjungia gamtosaugos, rekreacijos bei miškų ūkio funkcijas.

Urbanistinį karkasą formuoja aktyviausios ūkinės plėtros centrų bei ašių su labiausiai pakeista gamtine aplinka bei išvystytais geotechniniais kompleksais sistema. Birštono savivaldybės teritorijos erdvinėje struktūroje (teritorijos funkcinio stuburo zonoje) išskiriamos svarbiausios urbanistinio karkaso ašys bei centrai.

Pagrindinį savivaldybės urbanistinį stuburą, gyvenviečių tinklo formavimąsi lėmė ir toliau lems Vilniaus - Prienų - Marijampolės miestų urbanistinės integracijos ašis, Nemuno kilpos su tiltais per upę. Urbanizacijos procesas Birštono savivaldybės teritorijoje vyksta ir perspektyvoje vyks pagrinde Prienų - Birštono - Jiezno ašies zonoje. Likęs kaimo gyvenamųjų vietovių tinklas bus mažiau įtakojamas, vyks tinklo kokybinė renovacija, konversija į rekreacinį tinklą. Birštono savivaldybės perspektyvinis urbanistinis karkasas sudarytas orientuojantis į kurortinio centro prioritetinį plėtojimą ir jo ryšių tarptautinėmis urbanistinės integracijos ašimis su kitais tokio pat ir aukštesnio lygmens centrais, racionaliu panaudojimu savivaldybės erdvinei struktūrai formuoti. Be to, Birštono savivaldybės perspektyvinis urbanistinis karkasas sudarytas sutinkamai ir su Kauno apskrities koncepcijos urbanistinio karkaso sprendiniais.

Birštono savivaldybės teritorijos urbanistinio karkaso tinklas turi savo specifiką - jo pagrindinė dalis yra Nemuno kilpų regioniniame parke, gamtiniame karkase, todėl Birštono savivaldybės gyvenviečių vystymo erdvinė struktūra plėtojama atitinkamai regioninio parko ir jo buferinės apsaugos zonos, gamtinio karkaso nuostatų ir kurorto apsaugos zonų reglamentams.

Numatyti Birštono savivaldybės urbanistinio karkaso centrų bei ašių lygmenys pagal aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentų ir keičiamo Birštono savivaldybės teritorijos bendrojo plano bei Birštono savivaldybės gyvenviečių ir kurorto plėtros specialiojo plano sprendinių nuostatas.

Urbanistinės integracijos ašys

Birštono savivaldybės teritorijos urbanistinio erdvinio karkaso erdvinėje struktūroje išskirti pagrindiniai trijų kategorijų linijiniai koridoriai - urbanistinės integracijos ašys (toliau UK) automagistralių ir krašto kelių pagrindu, bei svarbesnių rajoninių ir vietinių kelių pagrindu:

1. Birštono savivaldybės teritoriją kerta šalies ir apskrities II lygmens regioninė perspektyvoje vystomos vakarų - rytų krypties urbanistinės integracijos ašis Prienai – Birštonas - Jieznas. II–jo lygmens šiaurės – Pietų krypties ašis kerta tik savivaldybės teritorijos nedidelį fragmentą. Svarbiausi savivaldybės centrai išsidėstę prie šios antro lygmens urbanistinės integracijos ašies, todėl tai numatoma maksimaliai išnaudoti savivaldybės ekonominiam vystymui.
2. Savivaldybės teritorijoje išskirtos III lygmens lokalinės jungtys. Formuojamos lokalinės jungtys dvejų kategorijų: pagrindinės, apjungiančios svarbiausius pagalbinius savivaldybės centrus ir rekreacinės, formuojančios rekreacinį savivaldybės žiedą su rekreaciniais maršrutais, apjungiančiais rekreacinius kompleksus, kaimo turizmo sodybas.

Urbanistinės plėtros centrai

1. Šalies ir apskrities III lygmens lokalinis centras a kategorijos - tai esamas Birštono savivaldybės centras - Birštono kurortas, pakankamo potencialo. Numatoma plėsti Birštono kurorto teritoriją įjungiant į ją aglomeruotą su kurortu Birštono vienkiemio – Kernuvės kaimo gyvenvietės zoną, panaudojant ją kurorto vystymui.
2. IV lygmens centrai yra polifunkciniai stambiausios perspektyvoje vystytinos savivaldybės kaimo gyvenamosios vietovės, sudarančios urbanistinio karkaso pagrindinius mazgus. Lokaliniai 4 lygmens arba savivaldybės pagalbiniai centrai yra stambiausios aglomeruotos kelių kaimų gyvenvietės. Tai Geležūnų - Bučiūnų kaimų gyvenvietė, Būdų kaimo gyvenvietė, bei Ivoniškių kaimo gyvenvietė, aglomeruota su Prienų miestu. Šie centrai, vykdys ir rekreantų aptarnavimo funkciją.
3. V lygmuo – lokaliniai 5 lygmens papildomi savivaldybės rekreaciniai centrai. Tai stambesnės kaimo gyvenvietės, turinčios ar galinčios vykdyti lokalinę aptarnavimo funkciją. Šie centrai papildo pagrindinius trečio ir ketvirto lygmens savivaldybės centrus. Jie regioninio parko ir Birštono savivaldybės kontekste gali būti ir siauros rekreacinės specializacijos.

(sporto, motelių – kempingų kompleksai, rekreacinės stovyklos, žvejų mėgėjų bazės ir kt.). Išskirti tokie vystytini rekreaciniai centrai: Jundeliškių, Širvinių, Škėvonių.

4. Visos likusios Birštono savivaldybės kaimų gyvenamosios vietovės priskiriamos VI lygmeniui. Jos susietos su aukščiau minėtais centrais ir savivaldybės centru daugiausia per vietinių ir rajoninių kelių tinklą. Tarpe jų skiriamos stambesnės kaimo gyvenvietės, turinčios ar galinčios vykdyti lokalinę aptarnavimo funkciją - tai Nemajūnų, Siponių - Šaltinėnų, Puzonių, Žemaitkiemio, Matiešionių, Medeikonių - Paverknių, Babronių. Jų užstatymo kompaktinėse zonose vystytini riboto aptarnavimo taškai, susiję su rekreacinių maršrutų aptarnavimu.

Rengiant Birštono savivaldybės teritorijos vystymo koncepcijos alternatyvas, numatyti neprieštaraujantys darnios plėtros principams, tačiau šiek tiek skirtingi savivaldybės teritorijos vystymo urbanistinio karkaso – III lygmens lokalinių jungčių bei V ir VI lygmens lokalinių centrų plėtojimo sprendiniai.

1.3 Funkcinis teritorijų zonavimas

Birštono savivaldybės funkcinis zonavimas atliktas remiantis funkcinio makrozonavimo sistema, pagal kurią buvo atliktas ir Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis, o taip pat Kauno apskrities generalinis planas. Birštono savivaldybės teritorijos bendrajame plane ši funkcinio makrozonavimo sistema detalizuota, išskiriant smulkesnius vienetus - funkcinių prioritetų zonas, apimančias gana nedideles teritorijas, pasižyminčias panašiomis ūkinėmis ir apsauginėmis funkcijomis. Planuojamai perspektyvai savivaldybės teritorija suskirstyta pagal prioritetinius žemės naudojimo interesus, skatinant plėtoti kiekvienai zonai nustatytą rekomenduojamą veiklą. Veiklos sričių tarpusavio proporcijos priklauso nuo kiekvienos zonos detalesnių specifinių charakteristikų.

Birštono savivaldybės trys ketvirtadaliai net (83%) jos teritorijos, patenka į Nemuno kilpų regioninio parko teritoriją, ir yra jo rytinėje dalyje. Įskaitant regioninio parko apsaugos buferinę zoną ir kurorto 3 sanitarinės apsaugos zoną beveik visa Birštono savivaldybės teritorija turi apsaugos režimą. Nemuno kilpų regioninis parkas (kompleksinė saugoma teritorija) įsteigtas Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1992 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. I- 2913, unikaliam didžiųjų Nemuno kilpų ir Punios šilo kraštovaizdžiui, jo gamtinei ekosistemai bei kultūros paveldui išsaugoti, tvarkyti ir jų naudojimui reguliuoti. Nemuno kilpų regioninio parko apsaugos režimą užtikrina ir regioninio parko steigimo tikslų įgyvendinimą koordinuoja Nemuno kilpų regioninio parko direkcija. Nemuno kilpų regioninio parko ribų ir tvarkymo planas patvirtintas 2015 m. vasario 18 d. LRV nutarimu Nr. 186. Funkcinio prioriteto zonos savivaldybės teritorijoje patenkančioje į valstybinį Nemuno kilpų regioninį parką, atitinka šio parko planavimo schemos funkcinį zonavimą.

Birštono savivaldybės valstybinio Nemuno kilpų regioninio parko bei Birštono kurorto vystymas tarpusavyje tampriai susiję. Jų plėtros perspektyvinės nuostatos suderintos tarpusavyje parengtoje savivaldybės bendrojo plano koncepcijoje. Birštono savivaldybei, tiek ir regioninio parko apsaugos ir tvarkymo veiklos reglamentavimas siejamas su teritorijos funkcinio prioriteto zonomis:

- Konservacinio prioriteto (K - draustiniai Nemuno kilpų regioniniame parke). Prioritetinis dėmesys skiriamas kraštovaizdžio ir gamtinių išteklių apsaugos interesams.
- Apsauginio (prezervacinio) prioriteto; A – vyrauja miško žemė; žemės ūkio žemė; arba miško ir žemės ūkio paskirties žemės mozaika. Prioritetinis dėmesys skiriamas tausojančio bioprodukcinio ūkio krypčiai (tausojančiam miškų bei žemės ūkiui).

- Rekreacinio prioriteto; (R – numatoma vyraujanti intensyvi rekreacija, arba ekstensyvi rekreacija miško žemėje).
- Ūkinio (gamybinio) prioriteto, (M – intensyvaus tradicinio miškų ūkio; Z - intensyvaus tradicinio žemės ūkio Nemuno kilpų regioniniame parke; arba intensyvaus tradicinio žemės ūkio už regioninio parko ribų kurorto apsaugos ir regioninio parko buferinėje zonose).
- Gyvenamosios - visuomeninės funkcijos prioriteto (G – Birštono miesto ir aglomeruotų kaimų gyvenviečių su miestu bei kitų kaimų gyvenviečių intensyvaus užstatymo zonoms regioniniame parke ir už jo ribų).

Bendrojo plano bendrųjų sprendinių – koncepcijos rengimo metu funkcinis zonavimas atliekamas:

- išskiriamos neurbanizuojamos teritorijos, kurioms priskirtinos miškai ir miškingos teritorijos, vandenys, žemės ūkio veiklai naudojamos teritorijos ir kitos kompaktiškai neužstatytos ar neužstatomos teritorijos;
- išskiriamos urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos, apimančios kompaktiškai pastatais užstatytas ir numatomas užstatyti teritorijas su inžinerinių komunikacijų koridoriais ir neužstatytais bendrai naudoti pritaikytais želdynais, viešosiomis erdvėmis ir valstybiniais miškais miestuose.

Teritorijos funkcinis zonavimas

Pagal susiklosčiusias veiklos sąlygas, tęsiant ir įgyvendinant planavimo dokumentų nuostatas (patvirtinto teritorijos bendrojo plano, parengto ir patvirtinto Birštono savivaldybės gyvenviečių ir kurorto plėtros specialiojo plano (2014 m. gegužės 30 d. Birštono savivaldybės tarybos sprendimas Nr.TS-98 „Dėl Birštono savivaldybės gyvenviečių ir kurorto plėtros specialiojo plano patvirtinimo“), o taip pat parengto ir patvirtinto Nemuno kilpų regioninio parko ribų ir tvarkymo plano (2015 m. vasario 18 d. LRV nutarimas Nr. 186 „Dėl Nemuno kilpų regioninio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) patvirtinimo“) sprendiniais) ir galimos plėtros savitumus, buvo išskirtos 3 reglamentuojamų arealų grupės:

I. Neurbanizuojamos:

1. Konservaciniu požiūriu vertingiausios teritorijos – visa veikla jose organizuojama prioritetinį dėmesį skiriant kraštovaizdžio ir gamtinių išteklių apsaugos interesams. Šiose teritorijose daugiausia ypač saugomų teritorijų (rezervatų, nacionalinių ir regioninių parkų, biosferos poligonų, draustinių), ekologiškai ypač jautrių agrarinių ir miškingų arealų, didžiausias gamtinio karkaso teritorijų tankis.
2. Plėtojamos miškingos bei agrarinės teritorijos, kur rekomenduojama:
   a) vystyti tausojančio bioprodukcinio ūkio kryptis (tausojantį miškų bei žemės ūkį), didinti želdinių plotus gamtinio karkaso teritorijose, nepakankamo miškingumo arealuose;
   b) teritorijos, kur prioritetas teikiamas intensyvaus miškų bei žemės ūkio ir žuvininkystės plėtojimui. Šiose teritorijose ribojamas miškų ūkio paskirties žemės keitimas į kitos paskirties žemę (gyvenamąja, pramonės, inžinerinės infrastruktūros, naudingųjų iškasenų), o prioritetas teikiamas bioprodukcinio ūkio konversijai, rekreacijai arba intensyvaus miškų ir žemės ūkio plėtrai.

II. Urbanizuotos ir urbanizuojamos:

3. Intensyviai užstatomos gyvenvietės: - veikla jose mažiausiai ribojama, vystoma urbanistinių bei inžinerinių ar technologinių kompleksų statyba. Šiose teritorijose plėtra remiasi intensyvia žemėnauda, atsižvelgiant į švarios ir sveikos aplinkos palaikymo bei šiose teritorijose esančių gamtos ir kultūros paveldo objektų apsaugos reikalavimus.

Savivaldybės teritorijoje išskiriamos funkcinės zonos:

Neurbanizuojamos konservacinio (K), apsauginio (A), miškų ūkio (M), žemės ūkio (Z), rekreacinio (R) funkcinio prioriteto funkcinės zonos:

1. **miškų ir miškingų teritorijų zona (M)**. Apibendrinta funkcinė zona, kurioje dominuoja Miškų įstatymo 3 straipsnyje nurodyti visų grupių miškai. Detalizuotos funkcinės zonos, kuriose dominuoja miškai, nustatomos pagal miškų ūkio paskirties žemės naudojimo būdus, nurodytus Žemės įstatymo 26 straipsnyje, ir skirstomos į:
    1.1. ekosistemų apsaugos miškų zoną;
    1.2. rekreacinių miškų zoną;
    1.3. apsaugos miškų zoną;
    1.4. ūkinių miškų zoną;
2. **žemės ūkio teritorijų zona (Z)**. Apibendrinta funkcinė zona, kurioje dominuoja žemės ūkio paskirties žemė. Detalizuotos funkcinės zonos, kuriose dominuoja žemės ūkio veiklai skirtos teritorijos, formuojamos atsižvelgiant į žemės ūkio paskirties žemės naudojimo būdus, nurodytus Žemės įstatymo 25 straipsnyje, ir skirstomos į:
    2.1. specializuotų ūkių ir žemės ūkio teritorijų zoną, kurioje dominuoja neužstatoma žemės ūkio paskirties žemė su pavieniais žemės ūkio ar alternatyviajai veiklai reikalingais statiniais (jų grupėmis) ir pavienėmis ūkininkų sodybomis;
    2.2. rekreacinio naudojimo žemės ūkio teritorijų zoną, skirtą kaimo turizmo veiklai plėtoti;
3. **vandenų zona (H)**. Funkcinė zona, kurioje dominuoja Žemės įstatymo 27 straipsnyje nurodyta vandens ūkio paskirties žemė;

Urbanizuotos ir urbanizuojamos rekreacinio (R), gyvenamos - visuomeninės (U) funkcinio prioriteto teritorijos funkcinės zonos (U). Bendrųjų sprendinių rengimo metu savivaldybės teritorijoje išskiriamos urbanizuotos ir urbanizuojamos, o taip pat urbanizuojamos rekreacinio funkcinio prioriteto zonos, nedetalizuojamos.

Konservacinės teritorijos zona. Funkcinė zona, kurioje dominuoja Žemės įstatymo 28 straipsnyje nurodyta konservacinės paskirties žemė galima visų funkcinių prioritetų teritorijose.

1.4 Urbanizuojamų teritorijų prioritetinė plėtra, urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų tvarkymo režimų nustatymas

Kaimų gyvenvietėms numatytas ekstensyvaus (tausojančio) užstatymo reglamentas, sutinkamai su gyvenvietės erdvinės struktūros tipu.

Statiniai regioniniame parke projektuojami, statomi ar rekonstruojami (remontuojami), atsižvelgiant į vietovės kraštovaizdžio ypatumus bei tradicinės regiono architektūros savitumus, gamtos ir kultūros paveldo objektų apsaugos reikalavimus, siekiant:

- išlaikyti gamtinio bei istoriškai susiformavusio kraštovaizdžio, gamtinių ir kultūrinių kompleksų bei objektų vertės požymius;
- išsaugoti bendrą kraštovaizdžio struktūrą ir jo estetinę vertę, erdvinį raiškumą ir raiškius reljefo bei hidrografinio tinklo elementus;
- išlaikyti tradicinės regiono architektūros pobūdį: pastatų tūrius, formas, mastelį ir medžiagiškumą.

Urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos vystomos pagal teritorijų plėtros kryptis, kurias apibūdina šie teritorijų vystymo režimai:

1. saugojimas;
2. modernizavimas;
3. konversija (pertvarkymas);
4. nauja plėtra;
5. rezervavimas;
6. be esminių pokyčių (status guo);

1. Saugojimas nustatomas įvairų statusą turinčioms saugomoms teritorijoms ir teritorijoms, kurių vertingąsias savybes būtina išsaugoti jų nekeičiant. Šiose teritorijose numatoma statyba gali būti vykdoma teisės aktų nustatyta tvarka atliekant tvarkybos darbus: konservavimą, restauravimą, atkūrimą ar pritaikymą.
2. Modernizavimas – urbanizuotų teritorijų fizinės ir (ar) funkcinės struktūros atnaujinimas, kai plėtra vykdoma išnaudojant vidinius teritorijos resursus iš esmės nekeičiant šios teritorijos naudojimo funkcinės struktūros ir fizinių parametrų:
3. Konversija (pertvarkymas) – neefektyviai naudojamų užstatytų teritorijų (miestų centuose ir jų prieigose esančios taršios ar neefektyvios pramonės) naujas (antrinis) panaudojimas plėtrai
4. Nauja plėtra – neužstatytų teritorijų urbanizavimas
5. Rezervavimas nustatomas teritorijoms, kurios reikalingos visuomenės poreikiams.
6. Be esminių pokyčių (status quo) teritorijos, kuriose paliekama esama padėtis. Esminiai pokyčiai teritorijų funkcinėje ir fizinėje struktūroje nenumatomi.

1.5 Rekreacinio funkcinio prioriteto zonos

Rekreacinio funkcinio prioriteto zonų teritorijos, skiriamos 2 naudojimo būdų, intensyviam rekreaciniam naudojimui, su rekreaciniais kapitaliniais statiniais, kita rekreacine infrastruktūra ir ekstensyvaus naudojimo miško parkai, kur galimi tik rekreacinių įrenginių taškai miško žemėje, o rekreaciniai kompleksai esamų sodybų vietoje ne miško žemėje. Intensyvaus naudojimo rekreacinės zonos yra Birštono mieste - kurorte, ir už regioninio parko ribų. Rekreacinio prioriteto zonų kurorte nenagrinėjame, nes jos teikiamos Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros keitimo projekte.

Intensyvios rekreacijos zonose prioritetas teikiamas intensyvios rekreacijos ir turizmo plėtrai:

- leidžiama sveikatingumo ir poilsio kompleksų (SPA), turizmo centrų, poilsio namų, turistinių bazių, sportinės ir pramoginės rekreacijos kompleksų ar kitų stacionarių rekreacinių statinių statyba;
- kuriama intensyviam lankymui pritaikyta aplinka, rekreacinė inžinerinė infrastruktūra, kuri kuriama kartu plėtojant gamtinę aplinką, žaliuosius plotus, atrakcionus;
- leidžiama keisti, papildyti gamtinę aplinką, pritaikant ją intensyviai rekreacijai;
- leidžiama formuoti specializuotus parkus;
- neleidžiama pramonės įmonių bei veiklos rūšių, kurioms reikalingi Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės (TIPK) leidimai, statyba.
- skatinamas specialių poilsio, turizmo bei kurortinio gydymo vystymo programų parengimas ir gyvendinimas;
- leidžiamas žemės ūkio paskirties žemės paskirties keitimas į kitą;
- skatinamas esamų sodybų virtimas rekreacinėmis.

Rekreacinės teritorijos vystomos ir tvarkomos pagal detaliuosius planus.

Ekstensyvaus naudojimo miško parkų zonose, miškai tvarkomi pagal IIB grupės rekreacinių miškų (miesto miškų) režimo reikalavimus. Reglamente numatoma:

- palaikoma panaši į natūralią miško struktūra, gerinamos jos rekreacinės savybės;
- atskirose rekreacinių miškų dalyse gali būti suformuoti intensyvaus pritaikymo poilsio sklypai su specialia rekreacinės veiklos programa. (pav. peintbolas ir pan.);
- leidžiama kurti rekreacinę infrastruktūrą - rekreacinius takus, poilsio ir apžvalgos aikšteles;
- nevykdomi pagrindinio naudojimo kirtimai (pagrindinio kirtimo biržė neskaičiuojama);
- vykdomos sanitarinių-higieninių ir estetinių savybių gerinimo, reginių formavimo bei medynų atsparumo didinimo priemonės;
- blogos būklės, stichinių nelaimių sudarkyti ir gamtinės brandos amžiaus medynai gali būti iškertami atkuriamaisiais kirtimais (paprastai neplynais), specialiais rekreacinės aplinkos formavimo kirtimais;
- pesticidai nenaudojami, masinio kenkėjų paplitimo atvejais leidžiama naudoti biologinius preparatus ir selektyvinio veikimo insekticidus;
- medžioklė ribojama, vasaros sezono metu draudžiama;
- gali būti atidengiami reginiai bei atraktyvūs objektai;
- leidžiamas šalutinių miško produktų rinkimas, ekstensyvus rekreacinis naudojimas;
- blogos sanitarinės būklės, sudarkyti stichinių arba biotinių veiksnių medynai kertami neplynais arba plynais sanitariniais kirtimais;
- leidžiami visų rūšių ugdymo, sanitariniai ir kraštovaizdžio formavimo kirtimai;
- kertama ne poilsiavimo sezono metu, išskyrus stichinių arba biotinių veiksnių sudarkytus medynus.

Konkrečios miškų žemės tvarkymo priemonės numatomos miškotvarkos projektuose.

2. GAMTOSAUGOS KRYPTYS

Planuojama Birštono savivaldybės teritorija reljefo morfologiniu požiūriu pasižymi santykinai didele gamtinio kraštovaizdžio įvairove, kurią sąlygoja stambus, gilus ir daugiapakopis teritorija tekančio Nemuno slėnis, kartu su giliu Verknės slėniu, bei visa eile įvairaus dydžio ir gilumo raguvėtais apyslėniais. Gamtinė (mažai antropogeniškai įsavinta) Birštono savivaldybės teritorijos dalis, sudaro daugiau ne puse visos teritorijos, todėl yra itin svarbi palaikant jos ekologinį stabilumą, ir tuo pačiu kaip rekreacinį atraktyvumą stiprinantis faktorius (Nemuno slėnio ir apyslėnio teritorijos).

Racionalaus gamtinių išteklių naudojimo ir apsaugos, gamtinio, ir gamtinio-kultūrinio kraštovaizdžio stabilumo, savitumo bei bioįvairovės išsaugojimo bei aplinkos sveikumo (kokybės) užtikrinimo siektinumas tiesiogiai įtakoja Birštono savivaldybės teritorijos vystymo koncepcijos formavimą, teritorijos funkcinių prioritetų, naudojimo ir apsaugos reglamentų nustatymą.

Žemiau pateikiamos pagrindinės gamtosaugos kryptys - *gamtos išteklių tausojamo naudojimo ir apsaugos, gamtinės aplinkos - kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos, aplinkos kokybės apsaugos* atstovaujančios specialiųjų tikslų grupės, kurios numatomos Birštono savivaldybės teritorijos vystymo koncepcijos stadijoje.

Gamtos išteklių tausojamo naudojimo ir apsaugos:

- *užtikrinti požeminio, tame tarpe gruntinio, gėlo vandens išteklių apsaugą* – veiksmai orientuojami į vandens išteklių kiekybės ir kokybės kitimo kontrolę, teršimo minimizavimą esamos ir numatomos individualios gyvenamosios statybos masyvuose, ypatingą dėmesį skiriant reikalavimų, numatytų vandens šulinių ir gręžinių, vandenviečių SAZ juostoms laikymuisi, individualių namų ir kitos paskirties sklypų užstatymo intensyvumo mažinimo gamtinio karkaso, ir kraštovaizdžio požiūriu vaizdingose teritorijose, bei natūralios (ekokompensaciniu požiūriu efektyvios) dangos dalies didinimo strategijos laikymosi;
- *išvengti išlikusio natūralaus hidrografinio tinklo struktūros keitimo, skatinant sureguliuotų vandentėkmių savaiminės renatūralizacijos procesus* – saugoti išlikusius natūralius hidrografinio tinklo elementus, jų krantus nuo antropogeninio poveikio (užstatymo ir kitos taršios ar hidrosistemos atsparuma taršai mažinančios veiklos), nevykdyti jų reguliavimo, kanalizavimo, o priešingai, esant galimybei renatūralizuoti sureguliuotas vandentėkmes (Birštono savivaldybės teritorijos rytinės dalies molingose lygumose). Išsaugoti teritorijoje esančius raguvynus, išlikusias pelkėtas teritorijas, arba esant galimybei jas atstatyti, ar leisti joms savaime atsistatyti. Užtikrinti objektyvų (gamtinių požymių sąlygotą) vandentėkmių ir stovinčių vandens telkinių apsauginių juostų nustatymą ir pilnavertį jų funkcionavimą. Aplinkosaugos požiūriu vertinti visas stambesnes hidrotechnines statybas bei hidrografinio tinklo rekonstrukcijas;
- *užtikrinti esamų gamtinių - rekreacinių išteklių – vandens telkinių, santykinai natūralaus ir raiškaus kraštovaizdžio zonų išsaugojimą, apsaugą nuo užstatymo, kitokio pobūdžio vizualinės taršos bei racionalų naudojimą.* Numatyti gamtinių – rekreacinių išteklių kiekio, jų prieinamumo, reprezentavimo ir infrastruktūros kokybės didinimo būdus, priemones bei išskirti tam tinkamas potencialias teritorijas (pagrindu laikant teritorijoje suformuotą gamtinio karkaso struktūrą ir į ją patenkančias upes, upelius, ežerus ir dirbtinius vandens telkinius). Nustatyti gamtinės rekreacinės aplinkos ypatumus ir potencialų atsparumą atitinkantį ekstensyvų ar intensyvų naudojimą, rekreacinės infrastruktūros plėtojimą.

Kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos:

- *formuoti racionalią, ekologiškai pagrįstą Birštono savivaldybės teritorijos (apimančios molingąsias lygumas rytuose ir Nemuno upės paslėnį bei slėnį likusioje teritorijos dalyje) agrarinės, agrarinės - miškingos teritorijos žemėnaudos struktūrą*, galinčią užtikrinti rajono teritorijos geoekologinį stabilumą - teritoriškai subalansuoti kultūrinio kraštovaizdžio formavimą, racionaliai teritoriškai išdėstant gyvenamosios mažaaukštės, gamybinės, rekreacinės ir kitos paskirties teritorijas, išlaikant natūralių ir didinant pusiau natūralių teritorijų plotą intensyviai agrarizuotose ir intensyviau urbanizuotose rajono teritorijos dalyse. Užtikrinti reikiamą gamtinio karkaso – ekologinio kompensavimo sistemos formavimą, numatant teisines ir fizines priemones galinčias padidinti GK teritorijų geoekologinį potencialą.
- *išvengti santykinai gamtinio kraštovaizdžio struktūros darkymo ir degradavimo gamtinio karkaso teritorijose* – įvairaus pobūdžio užstatymo plėtros kryptis ir kitus infrastruktūros komponentus, numatyti ne gamtinio karkaso teritorijose, nesant galimybei, užstatymo pobūdis ir intensyvumas turi neprieštarauti gamtinio karkaso nuostatoms, bendruose bei specialiuose teritorijos planavimo dokumentuose (kuriose numatomi gamtinio karkaso tvarkymo principai) konkrečiai teritorijai, sklypų grupėms, ar atskiriems sklypams numatytiems parametrams. Tuo pačiu užtikrinti didesnes priklausomųjų želdynų normas naujai formuojamose sodybiniuose sklypuose, ar kvartalinio užstatymo plotuose. Taip pat kryptingai formuoti Birštono savivaldybės teritorijoje lokalizuotų gamtinio karkaso sistemos dalių (ypač migracijos koridorių) kraštovaizdį, atkuriant devastuotų - sudarkytų teritorijų natūralumą;
- *apsaugoti, atstatyti, praturtinti antropogeninės aplinkos ekosistemas* - sustabdyti natūralių ir subnatūralių biocenozių naikinimą intensyviai urbanizuotose planuojamos teritorijos dalyse, (pagrinde individualių gyvenamųjų namų plėtros ir transformuojamose mažaaukštės gyvenamosios statybos zonose), palaikyti jų savaiminio atsikūrimo procesus, didinti jose biologinę įvairovę, užtikrinti reikiamą biologinės įvairovės išsaugojimo požiūriu vertingų teritorijų apsaugą.

Aplinkos kokybės apsaugos:

- *sumažinti paviršinių vandenų teršimą* - vykdant nuotekų (buitinių, paviršinių, gamybinių) surinkimo tinklų ir valymo įrenginių modernizavimą naujos gyvenamosios statybos plotuose, optimizuojant jų eksploatavimą, diegiant naujas azoto ir fosforo šalinimo technologijas, plečiant vietinio valymo technologijų taikymą (tose vietose, kur centralizuotų vandens tiekimo ir nuotekų šalinimo sistemų įrengimas ekonomiškai nerentabilus). Ypatingą dėmesį skirti iš kritulių susidarančių nuotekų (lietaus nuotekų) racionaliam panaudojimui, lokalizavimui jo susiformavimo vietoje, jei reikia valymui gyvenamosios ir kitos paskirties teritorijose.
- *sumažinti oro taršą iš mobilių taršos šaltinių* - Aplinkos oro higieninės būklės pagerinimo tikslu, intensyvaus transporto srautų judėjimo koridoriuose esančiuose greta urbanizuotų arba analizuojamų teritorijų formuoti apsauginės paskirties želdynus, taip pat kaip ir esamų bei planuojamų pramonės paskirties teritorijų, komunalinių objektų sanitarinės apsaugos zonose.
- *sumažinti dirvožemio taršą ir dirvožemio dangos degradavimą* – inventorizuoti teritorijoje esančius potencialus dirvožemio taršos židinius (žmogaus ūkinės veiklos objektai, intensyvios agrarinės veiklos teritorijos iš kurių teršiančios medžiagos gali patekti į aplinką koncentruotu ar paskliduoju būdu), taikyti taršos prevencijos priemones. Mažinti dirvožemio degradavimo tempus, užtikrinti optimalių dirvos fizinių ir cheminių savybių išlaikymą bei atkūrimą intensyvios agrarinės veiklos zonose.

2.1. Gamtinio karkaso lokalizavimas

Mūsų šalies teritorijos gamtinio karkaso erdvinė koncepcija ir lokalizavimo modelis buvo nustatyti LR Seimo patvirtintame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane. Šio modelio sudarymo principai remiasi 2001 m. priimtame LR Saugomų teritorijų įstatyme (Žin., 2001, Nr. 108-3902). Gamtinio karkaso nuostatuose (Žin., 2007, Nr. 22-858 ir vėlesnėse nuostatų redakcijose) įteisinta gamtinio karkaso sampratos geoekologinė koncepcija, pagrindiniai gamtinio karkaso planavimo, bei teritorijų naudojimo apribojimų nustatymo principai.

Pagal minėtus dokumentus - **gamtiniu karkasu suprantamas vientisas gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklas, užtikrinantis ekologinę kraštovaizdžio pusiausvyrą, gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, kitų aplinkosaugai svarbių teritorijų ar buveinių, taip pat augalų ir gyvūnų migraciją tarp jų.**

Gamtinio karkaso, kaip ekologinio kompensavimo funkciją realizuosiančios kraštotvarkinės struktūros, nustatymo būtinumą formuoja šie siekiai:

1) sukurti vientisą, įvairaus hierarchinio lygmens gamtinių ekologinio kompensavimo teritorijų tinklą, užtikrinantį kraštovaizdžio geoekologinę pusiausvyrą ir gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, sudaryti prielaidas biologinei įvairovei išsaugoti;
2) sujungti didžiausią ekologinę svarbą turinčias buveines, jų aplinką bei gyvūnų ir augalų migracijai reikalingas teritorijas;
3) saugoti gamtinį, gamtinį - kultūrinį kraštovaizdį bei gamtinius rekreacinius išteklius;
4) didinti agrariškai degraduotų teritorijų miškingumą;
5) išlaikyti ir formuoti įvairiamažę ir įvairiarūšę miškų medynų struktūrą;
6) optimizuoti, pagrįstai valdyti kraštovaizdžio urbanizacijos, technogenizacijos, bei žemės ūkio plėtrą.

Birštono savivaldybės teritorija iš kitų aplinkinių rajonų išsiskiria unikalia geografine padėtimi. Beveik visa savivaldybės teritorijos dalis yra susieta su stambia geomorfologine struktūra - Nemuno slėniu, kuris savivaldybės teritorijos ribose ir už jos yra ypač saugoma, išskirtinės gamtinės vertės ir pakankamą geoekologinį ir rekreacinį potencialą turinti struktūra dėl didelio natūralumo pasižyminti nedidele žemėveikslių sąskaida ir didele kraštovaizdžio įvairove. Gal tik rytinėje teritorijos dalyje, kurios apima Nemuno apyslėnyje esančias molingas lygumas, kraštovaizdžio įvairovė, dėl intensyvėjančios žemės ūkio veiklos, gerokai mažesnė. Paminėti faktai Birštono savivaldybės teritorijoje sudaro gana palankias gamtiniam karkasui nustatytų uždavinių realizavimo sąlygas.

Birštono savivaldybės teritorijos gamtinis karkasas yra ypač svarbi teritorinė daugiafunkcijinė sistema, užimanti 77% visos savivaldybės teritorijos, ir užtikrinanti bendrą intensyvaus naudojimo agrarinių - miškingų ir urbanizuotų teritorijos ekologinį stabilumą, gyvybingumą, migracinių (medžiaginių, energetinių) ryšių su greta esančia gamtine aplinka nepertraukiamumą. Gamtinio karkaso elementų natūralumo, gyvybingumo užtikrinimas formuojant, gausinant ir gerinant jų kokybę, savo ruožtu pirmiausiai garantuoja aukštesnę gyvenamosios ir rekreacinės aplinkos kokybę, bei gamtinės aplinkos ekologinį stabilumą ilgalaikėje perspektyvoje.

Birštono savivaldybės teritorijos gamtinio karkaso paskirtis:

- suformuoti gamtinio - ekologinio kompensavimo teritorijų tinklą, kuris užtikrintų aplinkos sveikumą ir tinkamumą gyvenimui savivaldybės kaimiškosiose teritorijoje, esamose ir naujai formuojamuose gyvenamosiose. Taip pat suformuoti medžiaginius-energetinius ryšius su grėtimai esančiomis gamtinėmis ir intensyviai antropogenizuotomis teritorijomis;

- sudaryti prielaidas esamai biologinei įvairovei išlaikyti ir gausinti;
- išsaugoti išlikusius nacionalinės, regioninės ir vietinės reikšmės natūralaus kraštovaizdžio fragmentus;
- išsaugoti esamus gamtinius ir kultūrinius rekreacinius išteklius, bei didinti jų estetinį potencialą;
- didinti planuojamos teritorijos žėlinių bei želdinių plotus, intensyviau urbanizuotose ir naujai urbanizuojamose Birštono savivaldybės dalyse;
- užtikrinti optimalų santykinai gamtinių ir technogenizuotų žemėveikslių ploto santykį naujai užstatomose teritorijos dalyse.

Gamtinį karkasą planuojamoje Birštono savivaldybės teritorijoje formuoja šios pagrindinės dalys, iš kurių kiekviena naudojant kodavimo sistemą skirstomos pagal svarbą į nacionalinės, regioninės ir vietinės:

1. *Vidinio stabilizavimo arealai*
2. *Migracijos koridoriai*

Geoekologinės takoskyros į Birštono savivaldybės teritorijos ribas nepatenka.

1. **Vidinio stabilizavimo arealai (S)** santykinai didelės gamtinės teritorijos (dauguma atveju intensyviai urbanizuotas teritorijas supantys miškų masyvai) užstatytų teritorijų pakraštinėje dalyje arba kiek toliau nuo jų, intensyviai generuojančios gamtinius medžiagų ir energijos srautus (deguonies produkavimas), kurie dažniausiai vyraujančių vėjų kryptimi migracijos koridoriais patenka į miesto vidinę dalį. Išoriniai ekologinio stabilizavimo arealai yra ypač reikšmingi urbanizuotose teritorijose generuojamo antropogeninio poveikio ekologiniam kompensavimui, vidinės miesto teritorijos dalies ekologinio stabilumo išlaikymo požiūriu.

Šiam gamtinį karkasą formuojančiam komponentui Birštono savivaldybės teritorijoje priskiriamos miškų plotai esantys ant molingų lygumų paviršiaus, arba ant smėlingų – priesmėlingų erozinės liekaninės kilmės kalvų. Jie įvardinami kaip vietinės (rajoninės) svarbos geosistemų vidinio stabilizavimo arealai: Siponių, Naudžiūnų, Škėvonių, Vėžiongirės arealai.

2. **Migracijos koridoriai (M)** didesni ar mažesni upių ir kitų vandentėkmių slėniai, kanalai, nedidelės užpelkėjusios dubumos suskaidytos natūraliomis ar dirbtinėmis vandentėkmėmis, ežerų ar tvenkinių virtinės, rinos, sauslėniai ir kitos teritorijos, kurių dėka palaikoma intensyvi medžiagų, energijos ir gamtinės informacijos srautų apykaita (teršalų išsklaidymas, švaraus oro pritekėjimas ir kt.) tarp urbanizuotos teritorijos vidinės dalies ir jos periferijoje esančių išorinių ekologinio stabilizavimo arealų.

Birštono savivaldybės gamtiniame karkase išskiriami šie slėnių, tame tarpe *autonominių šlaitų* (**M1**) teritorijų ruožai:

- Nacionalinės svarbos Nemuno migracinio koridoriaus ruožas – dešiniakrantė slėnio, tame tarpe autonominių šlaitų, dalis savivaldybės paribiu pratekančio Nemuno atkarpoje;
- Regioninės svarbos Verknės migracinio koridoriaus ruožas – kairiakrantė slėnio dalis šiauriniu savivaldybės paribiu pratekančios Verknės žemupio atkarpoje;
- Vietinę (rajoninę) svarbą turintys kairiųjų bevardžių Verknės intakų, dešiniojo Nemuno intako – Skriodės up. migracinių koridorių ruožai Birštono savivaldybės teritorijoje. Taip pat mažieji Nemuno intakai, patenkantys į nacionalinės svarbos Nemuno migracinio koridoriaus ribas – Druskupio, Vidzijos, Krakilos ir kiti.

2.1. lentelė. Gamtinio karkaso teritorijos (ha / %) Birštono savivaldybės teritorijoje

Gamtinio karkaso sudėtinės dalys	Birštono savivaldybės teritorija (12407,4 ha / %)
MIGRACINIAI KORIDORIAI (**M**)	**6993,7** / ***56,4***
Tame tarpe autonominiai slėnio šlaitai (**M_1**)	1387,5 / *11,2*
Pažeistos migracinių koridorių teritorijos	183,0 / *1,5*
VIDINIO STABILIZAVIMO AREALAI (**S**)	**2554,6** / ***20,6***
VISAS GAMTINIS KARKASAS	**9548,3** / ***77,0***

Birštono rajono savivaldybės teritorijoje lokalizuota GK sistema, kokia ji numatyta koncepcijoje realių alternatyvų neturi. Bet kokia kitokia koncepcija paremta alternatyva, lygiai taip pat, kaip ir mažesnio bendro ploto ar kitokio teritorinio išdėstymo gamtinio karkaso struktūra (išskyrus didesnę rajono savivaldybės teritorijos dalį apimanti GK sistema) nesudaro realių prielaidų teritorijos geoekologinio stabilumo suformavimui ir palaikymui. Siekiant gamtiniam karkasui priskiriamų teritorijų ekologinio bei teritorinio optimizavimo formuojant sprendinius tikslinga atlikti šiuos GK teritorijų optimizavimu susijusius veiksmus:

a. *detalizuoti ir patikslinti gamtinio karkaso komponentų ribas, tuo pačiu integruojant vietinės svarbos GK elementus;*
b. *remiantis esamų atskirų gamtinio karkaso dalių geoekologiniu potencialu numatyti jų tvarkymo kryptis;*
c. *identifikuoti tvarkymo kryptyse numatytų veiksmų realizavimo priemones.*

Teritorijoje lokalizuoto gamtinio karkaso formavimo politikos ir funkcinėse zonose numatytų kraštovaizdžio formavimo krypčių realizavimo įmanoma siekti šiais pagrindiniai būdais:

- palaikant fizinių bei juridinių asmenų teikiamas gamtinio kraštovaizdžio natūralumo didinimo iniciatyvas;
- ieškant bei skatinant gamtinio kraštovaizdžio natūralumo didinimo iniciatyvas bei investicijas;
- gamtinio kraštovaizdžio natūralumo didinimo iniciatyvų aktyvus organizacinis bei finansinis rėmimas optimizuojant valstybės ir (arba) savivaldybės mokestinę politiką.

3. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO VYSTYMO KRYPTYS

3.1. Koncepcijos formavimo principai

Birštono savivaldybės teritorijos bendrojo plano kultūros paveldo dalies koncepcija nustato šioje teritorijoje esančių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų ir vietovių apsaugos prioritetus ir paveldosaugos principus.

Koncepcija grindžiama Valstybės ilgalaikės raidos strategija (Žin., 2002, Nr. 113-5029), LR teritorijos bendrojo plano sprendiniais (Žin., 2002, Nr. 110-4852; 2006, Nr. 111-4198), Nacionaline darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89-2039), dvarų išsaugojimo programa (LR Vyriausybės 2007 m. balandžio 18 d. nutarimas Nr. 481, Žin., 2003, Nr. 38-1740 ir LR Vyriausybės 2007 m. gegužės 9 d. nutarimas Nr. 468, Žin., Nr. 58-2243), Valstybinės kultūros paveldo komisijos sprendimu dėl Lietuvos medinio kultūros paveldo išsaugojimo (2006 m. birželio 28 d. Nr. S-2-(118), Kauno apskrities teritorijos bendruoju (generaliniu) planu (LR Vyriausybės 2009 m. birželio 3 d. nutarimas Nr. 672), Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros (2010-2015 m.) sprendinių įgyvendinimo stebėsenos (monitoringo) ataskaita (pritarta Birštono savivaldybės tarybos 2016-10-30 sprendimu Nr. TS-150.

Kultūros paveldo apsaugos tikslai ir uždaviniai grindžiami darnios plėtros nuostata: nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimas yra neatsiejama Birštono savivaldybės teritorijos plėtros dalis.

Kultūros paveldo išsaugojimas vertintinas kaip svarbi paskata savivaldybės ekonominei plėtrai.

Siektinas vertingiausių kultūros paveldo objektų išsaugojimas, skatinant jų naudojimą visuomenės reikmėms.

Palankias prielaidas Birštono savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugai plėtoti sudaro kultūros paveldo objektų gausa, autentiškumas ir erdvinės sklaidos savitumas. Daugumos kultūros paveldo objektų teritorinė sklaida tinkama turizmo plėtojimui.

3.2. Nekilnojamojo kultūros paveldo vertybės ir jų sklaida Birštono savivaldybės teritorijoje

Visa Birštono savivaldybės teritorija patenka į LR teritorijos bendrojo plano nustatytą archeologijos vertybių prioritetinę ir dalinę statinių prioritetinę zoną, bei į valstybės istorijos paveldo dominavimo erdvinį stuburą.

Ypatinga kultūrine svarba kraštovaizdyje išsiskiria geležies amžiaus ir valstybės formavimosi laikotarpio archeologijos paveldas: pilkapiai, piliakalniai, senovės gyvenvietės. Taip pat svarbūs regioninę tradiciją atspindintys istorinio valakinio kraštovaizdžio planinės-erdvinės struktūros bei dvarų sodybų fragmentai.

Profesionaliosios stilinės pastatų architektūros paveldą teritorijoje atspindi sakraliniai (Nemajūnų, Birštono bažnyčios) ir istoriniai Birštono kurorto statiniai, vasarnamiai. Svarbūs urbanistinės struktūros elementai – mediniai gyvenamieji namai, statyti pagal vietinės statybos tradicijas.

Savivaldybės teritorijoje išsiskirtinos dvi nekilnojamosios kultūros vertybių sankaupų zonos – Birštono miesto istorinė dalis ir Nemajūnų kaimas. Abi zonos LR Vyriausybės patvirtintos kaip draustiniai Nemuno kilpų regioninio parko sudėtyje. Išskirtinę šių draustinių reikšmę lemia kultūros paveldo objektų vertė, jų kompleksiškumas, integralumas su vertingu kultūriniu ir gamtiniu kraštovaizdžiu, veiksmingas naudojimas turizmo ir vietos bendruomenės reikmėms.

Birštono miesto istorinė dalis (unikalus kodas 4072), kaip vietovė, įregistruota LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registre 1992-11-05 ir inicijuota skelbti Valstybės saugoma. Birštono miesto istorinės dalies ribos, nustatytos KP Vertinimo tarybos aktu KPD-RM-368/2, nesutampa su patvirtinto Birštono urbanistinio draustinio (K1) ribomis. Birštono miesto istorinė dalies (u. o. k. 4072) KP Vertinimo tarybos akte KPD-RM-368/2 pažymėti vertingųjų savybių turintys objektai - svarbūs Birštono miesto istorinės dalies formantai.

Nemajūnų kraštovaizdžio draustinyje saugoma valakinė Nemajūnų gyvenvietės urbanistinė struktūra, jos archeologinės, architektūrinės bei memorialinės vertybės. Nemajūnų kapinės, įkurtos 1847 m., vertingos išlikusiais mediniais kryžiais (3 jų įrašyti į Kultūros vertybių registrą), koplyčia (u. o. k. 17018), vietinių meistrų sukurtais naujesniais kryžiais, nors pačios kapinės į nekilnojamųjų vertybių sąrašus nepatenka.

Svarbiausi archeologinius objektus naikinantys veiksniai yra pilkapių savavališki kasinėjimai bei piliakalnių šlaitų ir senovės gyvenviečių kultūrinio sluoksnio erozija. Tradicinės medinės architektūros statinių nykimą lemia netinkama priežiūra ir tvarkyba. Birštono istoriniam kurortui būdingų medinių pastatų - vasarnamių - tipas baigia sunykti.

Birštono savivaldybės teritorijos bendrojo plano kultūros paveldo esamos būklės analizės dalyje pateikiamas kultūros vertybių sąrašas nėra baigtinis – jis nuolat tikslinamas ir pildomas, todėl pagal šio plano nuostatas rengiant kitus teritorijų planavimo dokumentus reikalinga vadovautis naujausia LR Kultūros vertybių registro ir Savivaldybės kultūros vertybių registro informacija.

3.3. Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos prioritetai

Išskirtinis vaidmuo išsaugant vertingąsias istorinio kraštovaizdžio savybes tenka teritoriniams kultūros vertybių sankaupos arealams – Birštono miesto istorinei daliai ir Nemajūnų kraštovaizdžio draustiniui, todėl tikslinga prioritetą teikti šiose teritorijose esančių kultūros paveldo objektų apsaugai, tvarkybai bei pritaikymui lankyti.
Dauguma profesionaliosios stilinės architektūros paveldo objektų (sakralinių ir istorinių Birštono kurorto statinių) yra susikoncentravę Birštono miesto istorinėje dalyje (u. o. k. 4072). Miesto istorinės dalies ir čia esančių nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų bei kitų vertingųjų savybių apsaugai tikslinga parengti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentą – tvarkymo planą.

Ypatingas dėmesys skirtinas archeologinio paveldo apsaugai ir priežiūrai.

Ypatingas dėmesys skirtinas medinių etninės architektūros statinių ir vasarnamių apsaugai ir tvarkybai. Šio tipo statiniai sparčiai nyksta, yra netinkamai tvarkomi, perstatomi, o tai neigiamai veikia kraštovaizdžio savitumą ir vietovės tapatumą.

Ypatingas dėmesys skirtinas istoriškai susiklosčiusių kultūrinio kraštovaizdžio erdvinių struktūrų (istorinio valakinio kraštovaizdžio planinės-erdvinės struktūros bei dvarų sodybų fragmentų) išlikimui kaimiškajame kraštovaizdyje.

3.4. Nekilnojamojo kultūros vertybių paveldosaugos principai

Vadovaujantis LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo (Žin., 2004, Nr. 153-5571) 4 str. 2 p. nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos reglamentavimas nustatomas vadovaujantis šiais apsaugos tikslais:

- mokslinio pažinimo – išsaugoti archeologinius ir kitus unikalius istorinių duomenų, kuriuos galima perimti atliekant saugomo objekto ar vietovės mokslinius tyrimus, šaltinius;
- viešojo pažinimo ir naudojimo – sudaryti sąlygas dabarties ir ateities kartoms nekilnojamąjį kultūros paveldą pažinti, lankyti ir juo naudotis;
- viešosios pagarbos – apsaugoti memorialinius ir sakralinius objektus, mirusiųjų ar žuvusiųjų palaidojimo ir atminimo vietas (karių, sukilėlių, pasipriešinimo okupantams dalyvių ir kitas neveikiančias kapines ar pavienius kapus).

Saugomiems objektams ir jų teritorijoms numatomi šie saugojimo režimai:

- archeologinio paveldo objektams ir teritorijoms, laidojimo vietoms - rezervinis ir autentiškos paskirties;
- dvarų sodyboms – autentiškos paskirties ir tausojamojo naudojimo režimai; galimos atkūrimo, pritaikymo kryptys atsižvelgiant į sodybos išlikimo laipsnį, struktūrą, pastatus, aplinką;
- statiniams, jų priklausiniams ir kompleksams – autentiškos paskirties, tausojamojo naudojimo režimai; galimas dalinis atkūrimas, pritaikymas.

Kultūros paveldo objektams, esantiems Nemuno kilpų regioniniame parke, priežiūros, tvarkymo ir naudojimo sąlygas taip pat nustato šio parko planavimo schema (LR Vyriausybės 2015 m. vasario 18 d. nutarimas Nr. 186) bei šio parko apsaugos reglamentas (Žin. 2002, Nr. 86-3722).

Kultūros paveldo objektai, jų teritorijos ir apsaugos zonos tvarkomi ir veikla juose plėtojama pagal paveldosaugos reikalavimus, nustatytus individualiuose apsaugos reglamentuose, parengtuose ir patvirtintuose Kultūros ministro nustatyta tvarka. Kol nėra parengtų ir patvirtintų saugomų objektų individualių apsaugos reglamentų, objektų tvarkymas ir veikla juose plėtojama pagal Vyriausybės patvirtintus kultūros paveldo objektų tipinius apsaugos reglamentus.
Kultūros paveldo vietovėms ir jų apsaugos zonoms nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir veiklos plėtojimo paveldosaugos reikalavimai bei tvarkybos priemonės nustatomi parengus nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentus – tvarkymo planus. Tvarkymo planai kultūros ministro ir aplinkos ministro nustatyta tvarka gali būti rengiami ir kompleksiniams kultūros paveldo objektams.

Kultūros vertybių sankaupos arealai tvarkytini išryškinant dominuojančių kultūros paveldo objektų sąveiką su kitais kultūros paveldo objektais ir vertinga gamtine aplinka. Siekiant išsaugoti Birštono savivaldybės istorinio kraštovaizdžio kultūrinę vertę tikslinga nustatytiems kultūros vertybių sankaupos arealams parengti specialiuosius planus.

Siūloma skatinti išlikusių autentiškų, etnine kultūrine verte pasižyminčių bei vertingame kultūriniame kraštovaizdyje įsikūrusių kaimo gyvenviečių ir pavienių sodybų pritaikymą kasdieniam naudojimui,

kaimo turizmui ir rekreacijai, nepriklausomai ar šios sodybos įtrauktos į LR Kultūros vertybių registrą. Siūloma numatyti mokesčių lengvatas ir kitas skatinimo priemones.

Siektinas kultūros paveldo objektų išsaugojimas ir tvarkyba, skatinant jų naudojimą visuomenės reikmėms. Svarbi kultūros paveldo objektų sąveika su vertinga gamtine aplinka ir nematerialaus kultūros paveldo integralumo plėtojimas.

Tikslinga svarbiausių kultūros paveldo objektų tvarkybai kooperuoti savivaldybės biudžeto, nacionalinio (regioninio parko) biudžeto, ES paramos ir privačias lėšas.

Tikslinga numatyti tvarkybos darbų, atliekamų privačiuose objektuose, prieinamuose visuomenei, sąnaudų kompensavimo mechanizmą, ir siekti jį įgyvendinti remiant Savivaldybei.

Tikslinga parengti specialias programas, skirtas tradicinės medžio statybos ir kitų amatų bei verslų, susijusių su kultūros paveldo objektų atgaivinimu, plėtotei.

Tikslinga skatinti vietos bendruomenes aktyviai dalyvauti kultūros paveldo apsaugoje: teikti svarbius joms objektus įtraukti į LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, dalyvauti rengiant ir įgyvendinant kultūros vertybių apsaugos projektus ir programas.

Bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendinių įgyvendinimo stebėsena (monitoringas) turi būti vykdoma pagal Nekilnojamojo kultūros paveldo stebėsenos taisykles (Žin., 2005, Nr.86-3242). Stebėsenos rezultatai - stebėjimo ir fiksavimo duomenys, vertingąsias savybes naikinančių ar žalojančių poveikių vertinimas, apibendrinimas ir prognozavimas, turi būti teikiami už kultūros paveldo vertybių apsaugą ir teritorijų planavimą atsakingoms institucijoms.

Nustačius, jog Birštono savivaldybėje yra daugiau objektų, svarbių vietos kultūros paveldo savitumo aspektu, savivaldybė turi priimti sprendimus inicijuoti jų skelbimą saugomais.

4. REKREACINĖ SISTEMA

4.1. Teritorijos rekreacinės sistemos vystymo tikslai

Šiame planavimo dokumente rekreacija suprantama kaip įvairi savanoriška laisvalaikio veikla poilsiaujant gamtinėje bei kultūrinėje aplinkoje arba gydantis kurortuose, neapimant su poilsiu, krašto pažinimu nesusijusių tarnybinių, komercinių kelionių, išskyrus konferencijas. Pagal organizavimo pobūdį, rekreacija gali būti pasirinktoje vietoje (stacionarus poilsis) ir keliaujant (mobilus poilsis arba turizmas).

Bendrojo plano koncepcijos stadijoje numatomi šie svarbiausi rekreacijos ir turizmo teritorinio vystymo Birštono savivaldybės teritorijoje tikslai:

- atsižvelgiant į rekreantų skaičiaus didėjimą plėtoti įvairaus pobūdžio rekreacinėms veikloms gamtinėje aplinkoje pritaikytų teritorijų tinklą ir tobulinti jų infrastruktūrą;
- Birštono savivaldybės teritorijoje intensyvinti sveikatingumo, kultūrinio ir pagal realius poreikius kaimo turizmo plėtrą;
- užtikrinti atraktyvių teritorijos gamtinių ir kultūrinių rekreacinių išteklių naudojimo ir apsaugos efektyvumą;
- išnaudoti įvairaus pobūdžio rekreacinių veiklų kaimiškoje aplinkoje potencialą, ypač akcentuojant Nemuno kilpų regioninio parką, bei kaimiškąsias teritorijas nutolusias iki 15km nuo Birštono centro;
- sudaryti sąlygas unikalių ir vaizdingų gamtinio – kultūrinio kraštovaizdžio arealų išsaugojimui ir reprezentavimui;
- skatinti ir formuoti sąlygas privačios rekreacinės (taškinės ir linijinės infrastruktūros) formavimui.

Atsižvelgiant į numatyta šalies rekreacinės sistemos raidos, numatytos LR teritorijos bendrajame plane perspektyvą, (Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. spalio 29 d. nutarimu Nr. IX- 1154; Žin., 2002, Nr. 110-4852, 2006 Nr. 111-4198) didesnioji Birštono savivaldybės teritorija patenka į stambų Alytaus-Druskininkų didelio potencialo pietų Lietuvos rekreacinį arealą: Nustatyta, pastarojo arealo rekreacinių teritorijų diferencijavimas, vystymo kryptys bei tvarkymas priklauso nuo šių pagrindinių veiksnių:

- santykinai didelio gamtinės, ir gamtinės - kultūrinės aplinkos rekreacinių išteklių turtingumo, (didelis rekreacijai tinkamų miškų ir vandens akvatorijų plotas bei pasiekiamumas, didelis vietovių vaizdingumas ir padėties patogumas gyvenamųjų vietovių atžvilgiu);
- vidutiniškai didelio kultūros paveldo turtingumo, (yra pavienių reikšmingų nacionaliniu mastu kultūros paminklų, taip pat kultūros vertybių sankaupų, yra išlikę kultūrinį identitetą liudijančių etnokultūrinių bruožų, yra pavienių reikšmingų istorinių faktų ir juos liudijančių paminklų);
- santykinai didelio aplinkos sveikumo,(išskyrus intensyviai ir tiesioginei rekreacinei veiklai dėl savivaldybės išorėje generuojamos taršos sunkiai pritaikomo Nemuno vandens kokybė);
- vidutiniško gamtinės aplinkos ekologinio atsparumo (tinkamas vidutinio intensyvumo masiniam rekreaciniam naudojimui);
- santykinai didelio socialinės aplinkos saugumo (tolygiai didėjantis socialinė aplinkos saugumas).

4.2. Pagrindinės rekreacinės sistemos vystymo kryptys

Nustatyta, kad Birštono savivaldybėje rekreacija turi savo specifinius bruožus. Kuriuos jai suteikia jos centras - Birštono kurortas. Birštonui būdingi ir išskiriantys jį iš kitų Lietuvos kurortų turizmo sektoriaus komponentai - ištekliai, paslaugos ir jas kurianti infrastruktūra. Dėl kurortinių išteklių: mineralinių šaltinių, mikroklimato, gamtovaizdžio, prioritetinė Birštono kurorto funkcija kurortinis gydymas, orientuotas sutinkamai su LR kurortų vystymo strategija, visų pirma į nacionalinės sveikatos apsaugos klausimus - profilaktinę, gydomąją ir reabilitacinę veiklą.

Siūloma kurortui ir savivaldybei aktyviai vystyti kurortinę rekreacinę - veiklą, apimančią kurortinį turizmą, vystant sveikatingumo ir poilsio kompleksus (toliau SPA), sveikatingumo turizmo plėtrą.

Nustatyta kad, Birštono savivaldybės centras - Birštono kurortas, kaip regioninio parko centras, kaip tarptautinės ir regioninės svarbos rekreacijos aptarnavimo centras, bei kurortinio gydimo centras, turi sukaupęs pagrindinę rekreantų, turistų aptarnavimo infrastruktūrą, kurios beveik nėra likusioje savivaldybės teritorijoje. Yra ryški rekreacinės infrastruktūros poliarizacija savivaldybės teritorijoje.

Numatyta, kad Birštono kurortas yra ir liks pagrindinis rekreacinis – pramogų turistinių trasų branduolys, tranzitinis mazgas tarp įvairių rekreacijos rūšių ir turistinių maršrutų, į kurį jos numatytos suvesti, tačiau išplėtojant būtiną rekreacinę infrastruktūrą kituose numatytuose rekreacijos aptarnavimo centruose.

Nustatytas Alytaus-Druskininkų resursinis rekreacinis arealas, (kurio sudėtinė dalis yra Birštono savivaldybė) turintis aukštą II kategoriją šalyje, o jo rekreacinis potencialas, vystymo galimybės, ir vystytinos rekreacijos rūšys nustatytos sekančiai:

- aukštas perspektyvinės plėtros lygmuo, kuriame plėtojamos ir perspektyvoje numatyta plėtoti nacionalinės reikšmės rekreacines sistemas;
- vidutinis rekreacinės infrastruktūros išvystymo lygis, vystytina ir tobulintina rekreacinės infrastruktūra;
- vidutiniškos vietos gyventojų ekonominės galimybės, jie gali kurti ir plėtoti rekreacinę infrastruktūrą esant papildančiai galimybes išorinei paramai;
- raiškios aptarnavimo tradicijos, nes vietinės tradicijos ir būdingi papročiai išlikę.

Nustatytas Alytaus-Druskininkų resursinio rekreacinio arealo, (kurio sudėtinė dalis yra Birštono savivaldybės teritorija) vystytinos rekreacijos rūšys (išvardintas eiliškumas pagal prioritetines specializacijos kryptis): pažintinė rekreacija, gydomoji rekreacija, verslinė rekreacija, pramoginė rekreacija, sportinė rekreacija, poilsis gamtoje. Birštono savivaldybės atveju prioritetine tampa gydomoji rekreacija.

Per Birštono savivaldybės teritoriją praeina šiuo metu vystomų ir eilė perspektyvoje planuojamų vystyti tarptautinės ir nacionalinės reikšmės automobilių, dviračių, vandens specializuotų turistinių maršrutų, numatytų LR bendrajame plane ir nacionaliniuose bei vietiniuose specialiuose turizmo sistemos vystymo planuose. Svarbiausi jų būtų; tarptautinis Nemuno vandens turistinis kelias, būsima Eurovelo trasa, numatomo svarbiausio šalies rekreacinio maršruto – “Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys” atkarpa, Dzūkijos valstybinių parkų žiedas, ir kiti. Birštono savivaldybės padėtis palanki plėtoti mazgą, per kurį susiriša numatyti rekreaciniai Valstybinių parkų žiediniai maršrutai - Dzūkijos, Suvalkijos, ir Vidurio Lietuvos.

Nustatyta, kad per Birštono savivaldybės teritoriją praeina perspektyviniai nacionalinės ir tarptautinės svarbos turistiniai maršrutai vedantys į Lietuvos sostinę, apskrities centrą Kauną, savivaldybės centrą Birštoną ir iš jų. Tai autoturizmo vandens turizmo, dviračių turizmo, pėsčiųjų (slidininkų), t.t. ir piligriminio turizmo maršrutai.

Numatytos vystyti „Nemuno kelio“ nacionalinės ir tarptautinės svarbos vandens turizmo trasos atkarpa Birštono savivaldybės teritorijoje ir per regioninio parko teritoriją. Nemunu praplauks tarptautiniais, šalies, regioniniais bei vietiniais maršrutais, pavyzdžiui, tokiais kaip Baltijos - Nemuno žiedas, (Baltijos jūra – Vysla – Nemunas - Baltijos jūra), Gardinas – Palanga, Šalčininkai – Nida, Veisiejai – Klaipėda, ir kt.

Savivaldybės centras - Birštonas numatomas vystyti kaip tarptautinės ir regioninės svarbos rekreacijos aptarnavimo centras.

Birštono savivaldybės teritoriją kerta ir perspektyvoje numatoma vystyti eilė tarptautinės ir nacionalinės reikšmės automobilių, dviračių, vandens turistinių maršrutų, specialių turistinių maršrutų, kurie numatyti Kauno apskrities bendrajame plane. Svarbiausi jų būtų: tarptautinis Nemuno vandens turistinis kelias, autoturizmo trasos („Jono Pauliaus II piligrimų kelias“ Keturių sostinių kelias“, „Nemuno kelias“, „Vidurio Lietuvos“ kelias“ „Sūduvos kelias“), ir pagrindinės nacionalinės dviračių trasos.

Trys ketvirtadaliai Birštono savivaldybės teritorijos patenka į Nemuno kilpų regioninį parką, todėl esama planuojamos teritorijos rekreacinė sistema ir jos vystymo galimybės didesne dalimi yra priklausomos nuo suformuotos parko rekreacinė sistemos.

Siūlomi savivaldybės lankytini objektai ir turistiniai maršrutai integruoti su Nemuno kilpų regioninio parko rekreacine sistema.

Nemuno kilpų regioninio parko planavimo dokumentuose numatyti įvairūs pėsčiųjų, dviratininkų, automobilistų maršrutai, rekreantų ir turistų aptarnavimo punktai, trijų kategorijų stovyklavietės turėtų būti integruojamos į savivaldybės rekreacinės sistemos sprendinius.

Birštono savivaldybės teritorijos bendrojo plano atveju yra svarbūs regioninio parko, kaip ypač saugomos teritorijos, funkcinio prioriteto zonų rekreacinės sistemos įgyvendinimas, rekreacinio funkcinio prioriteto zonų ir regioninio parko turistinių maršrutų realizacija, suvienijant savivaldybės ir regioninio parko pajėgumus. Parko sprendiniai numatomi patikslinti ir privalomai integruoti į Birštono savivaldybės bendrojo plano rekreacinės dalies sprendinius.

Poilsiautojų aptarnavimui numatomas naudoti viešasis ryšių ir aptarnavimo įstaigų tinklas gyvenvietėse. Pagrindinis turistų aptarnavimo centras Birštono savivaldybėje yra Birštono kurortas. Jame yra sukauptas beveik visos apgyvendinimo, maitinimo, sveikatinimo įstaigos, turizmo informacijos centras.

Numatoma Birštono savivaldybės rekreacijos aptarnavimo centrus suskirstyti pagal reikšmę į nacionalinės - regioninės svarbos, bei lokalinius, su skirtinga jiems priskiriamų specializacijų eile: – 1. laisvalaikio turizmo, 2. pažintinio (kultūrinio) turizmo, 3. poilsio gamtoje 4. kurortinio turizmo, 5. piligriminio turizmo, 6. dalykinio (konferencijų) turizmo aptarnavimo.

Nustatyta, kad Birštono savivaldybėje perspektyviausios vystytinos tokios rekreacijos rūšys: 1 – poilsis gamtoje (sveikatingumo, laisvalaikio, kaimo turizmas); 2 – pažintinis turizmas (kultūrinis, ekologinis turizmas); 3 – aktyvus poilsis, (t.t. įvairūs hobi gamtinėje aplinkoje).

Nustatyta, kad dauguma numatytų vystyti rekreacinio aptarnavimo centrų liks polifunkcinio pobūdžio. Jie jungia 2-3 ir daugiau rekreacinės specializacijos krypčių.

5. BIRŠTONO SAVIVALDYBĖS SOCIALINĖ, EKONOMINĖ IR DEMOGRAFINĖ PLĖTRA

5.1. Birštono savivaldybės teritorijos vystymo socialinė ir ekonominė aplinka

5.1.1. Gyventojų skaičiaus, emigracijos ir socialinės demografinės struktūros raidos tendencijos

Remiantis Birštono savivaldybės socialinės ekonominės būklės analize, savivaldybės teritorijos vystymo koncepcijos pagrindus lemia tokie veiksniai:

1. Pastaraisiais metais gyventojų skaičius sparčiau mažėja Birštono mieste nei likusioje savivaldybės teritorijoje.
2. Nedarbo lygiui smarkiai sumažėjus, ši tendencija, kartu su nemažėjančiu emigracijos mastu, gali sudaryti rimtų kliūčių savivaldybės ekonominei plėtrai.
3. Dėl didesnės darbų pasiūlos, darbingo amžiaus gyventojų dalis Birštono kurorte yra 10 proc. didesnė likusioje savivaldybės teritorijoje. Tikėtina, kad tokia tendencija išsilaikys ir artimiausiais metais.
4. Pastaraisiais metais Birštono savivaldybėje stebimas neigiamas migracijos saldo rodiklis įgauna didesnį pagreitį nei vidutiniškai šalyje. Be to, reikia įvertinti, kad oficiali statistika neatspindi tikrojo migracijos masto, kuris yra ženkliai didesnis.

5.1.2. Plėtotina ekonominė bazė ir paslaugos, investicijoms palankios aplinkos kūrimas

Birštono savivaldybė nuo seno yra laikoma kurortine zona. Birštono savivaldybėje yra būtina plėtoti didelę pridedamąją vertę kuriančias veiklas, grindžiamas mokslu, žiniomis bei aukštomis technologijomis. Savivaldybėje reikia kurti patrauklią ir palankią aplinką investicijoms ir verslo plėtrai, įmonėms siūlant sklypus su reikalinga infrastruktūra bei teikiant įvairias mokestines lengvatas.

Nedarbo lygis pastaraisiais metais Birštono savivaldybėje ženkliai sumažėjo. Šiuo metu tampa vis sunkiau surasti reikiamą kvalifikaciją turinčius darbuotojus. Ateityje daugiausiai darbo vietų bus sukurta asmenims su profesiniu išsilavinimu. Vieni pagrindinių uždavinių siekiant sureguliuoti darbo rinkos pasiūlą ir paklausą yra emigracijos mažinimas ir asmenų su profesiniu išsilavinimu skaičiaus didinimas, įvairių profesinio orientavimo ir kvalifikacijos įgijimo programų įgyvendinimas.

Birštono savivaldybės įmonėms reiktų aktyviau naudotis Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama gamybinei bazei modernizuoti, darbuotojų kvalifikacijai kelti, naujų rinkų paieškai, dalyvavimui tarptautinėse parodose, įvairių standartų diegimui ir t. t. Tai sudarys prielaidas kelti darbuotojų atlyginimus bei mažins regionų išsivystymo skirtumus.
Birštone veikia nemažai stambių statybos bendrovių, tačiau didžiąją dalį darbų jos atlieka už savivaldybės teritorijos ribų. Aktyviau renovuojant visuomeninius pastatus, įsibėgėjus būstų modernizavimui, daugiau darbų bus atliekama ir savivaldybėje.

5.1.3. Būsto sektorius

Gyvenamojo fondo plėtra Birštono savivaldybėje iš esmės vyksta tik privačios, individualių namų statybos dėka. Palyginti su ES šalimis, stebimas ženklus atsilikimas pagal vienam gyventojui

tenkančio ploto skaičių, o jo mažinimas galimas tik skatinant daugiabučių ir individualių gyvenamųjų namų statybą.

Bendrame būstų fonde savivaldybės dalis per maža, kad būtų galima teikti reikšmingą paramą mažas pajamas gaunančioms, jaunoms ir senyvo amžiaus šeimoms.

5.1.4. Švietimo, sveikatos apsaugos bei kultūros įstaigų poreikis

Per pastaruosius kelerius metus Birštono savivaldybės įstaigose, iš esmės dėl mažėjančio mokinių skaičiaus, įvyko keletas pokyčių: buvo uždarytos kelios pradinės mokyklos, o dauguma rajono pradinių mokyklų buvo reorganizuotos į vidurinių ir pagrindinių mokyklų pradinio ugdymo skyrius. Tačiau jei rajone gimstamumas mažės ir toliau, ateityje dėl vaikų trūkumo kai kurių kaimiškų mokyklų gali tekti atsisakyti ar jas reorganizuoti.

Neformaliojo vaikų švietimo mokyklų lankymo galimybes pirmiausia lemia vaiko gyvenamoji vieta, todėl yra būtina savivaldybės teritorijoje gyvenantiems vaikams sudaryti geras galimybes lankyti šias mokyklas, organizuoti jų pavežimą.

Kaip ir kituose rajonuose, Birštono savivaldybės mokykloms trūksta anglų kalbos, informatikos, ekonomikos ir matematikos mokytojų. Problema greitu metu taps dar aktualesnė, nes nemaža dalis savivaldybės pedagogų artimiausiu metu išeis į pensiją.

Mokykloms renovuoti gana aktyviai naudojamos Valstybės investicijų programos lėšos. Mokyklų renovavimo, energijos taupymo, higieninių sąlygų gerinimo jose problemos sprendžiamos ir pasinaudojant Europos Sąjungos fondų lėšomis.

Pagal koncepciją siekiant optimizuoti kultūros įstaigų tinklą siūloma kultūros ar laisvalaikio centrus įsteigti Kernavės, Geležiūnų, Vinciūnų gyvenvietėse, kur sąlyginai gyvena daugiausia gyventojų.

5.1.5. Sveikatos ir socialinių paslaugų plėtra

Siekiant geresnių sveikatos priežiūros paslaugų teikimo, ypač kaimo vietovėse, yra būtina spręsti medicinos kabinetų atnaujinimo bei aprūpinimo šiuolaikine technika klausimą.
Norint sumažinti savivaldybės gyventojų sergamumą psichikos, priklausomybės ligomis, reikia vykdyti aktyvią bei savalaikę šių ligų prevenciją. Siekiant sukurti efektyvų psichologinės pagalbos tinklą reiktų įsteigti psichologų kabinetus.

Gerėjant šalies ekonomikai, socialinių pašalpų gavėjų skaičius mažėja. Tačiau socialines paslaugas teikiančios įstaigos susiduria su darbuotojų stygiumi.

5.2. Socialinės ir ekonominės aplinkos plėtra

Įvertinus Birštono savivaldybės teritorijos vystymo veiksnius, savivaldybės ir šalies išsivystymo skirtumus, koncepcijoje numatoma kiekybinė ir kokybinė socialinės, ekonominės infrastruktūros plėtra vietiniuose savivaldybės centruose. Siūloma koncepcija generuoja didesnę socialinę ir ekonominę naudą Birštono savivaldybei ilgalaikėje perspektyvoje. Ji padės greičiau pasiekti Birštono savivaldybės 2013–2020 m. strateginiame plėtros plane numatytus tikslus. Koncepcijos privalumai:

1. Dauguma Birštono savivaldybės gyventojų geresnę gyvenimo kokybę sieja su švaria bei saugia gyventi aplinka, geru susisiekimu su savivaldybės centru, darbovietėmis, gydymo ir švietimo įstaigomis. Kiekybinė ir kokybinė socialinės ekonominės infrastruktūros plėtra prisidės prie gyventojų lūkesčių, susijusių su gyvenimo kokybe, patenkinimo.
2. Kaip rodo Birštono savivaldybės esamos padėties analizė rodo, kad viena iš pagrindinių emigracijos priežasčių yra gyventojų nepasitenkinimas savo ekonomine padėtimi. Savivaldybės teritorijoje sukūrus geras prielaidas investicijų pritraukimui (pvz., siūlant sklypus su reikalingomis komunikacijomis, teikiant mokestines lengvatas) čia įsikūrusioms verslo, paslaugų, laisvalaikio įmonėms, bus užtikrinta tolygesnė verslo sklaida savivaldybėje. Dėl to turėtų mažėti emigracijos mastai, ypač iš ekonomiškai silpnesnių Birštono savivaldybės gyvenviečių. Taip pat mažės asmenų, gyvenančių iš valstybės pašalpų ar kitų paramos formų, dalis.
3. Verslo, paslaugų (apgyvendinimo, maitinimo ir t. t.) tinklo, kaimo turizmo plėtra Birštono savivaldybės teritorijose kartu pritrauks papildomas privačias ir valstybės investicijas, o tai gerins kurorto ir gyvenviečių estetinį vaizdą, gyvenimo ir veiklos jose patrauklumą.
4. Birštono savivaldybės IV lygmens centruose Geležūnai, Bučiūnai, Būdos kaimas, Ivoniškės turi būti užtikrintas sveikatos priežiūros bei socialinių paslaugų teikimas gyventojams, efektyviau tiekiamos visuomeninės paslaugos. Kaip rodo statistika, kaimo vietovėse gyvena vyresnio amžiaus žmonės, kai kuriose gyvenvietėse pensinio amžiaus gyventojų yra daugiau nei 25 proc. Šiems asmenims ypač svarbus kokybiškų sveikatos priežiūros bei socialinių paslaugų teikimas. Dabartiniu metu šios paslaugos yra koncentruojamos Birštone, o pagal siūlomą koncepciją jų teikimas bus plečiamas ir IV lygmens centruose. Taip pat didės šių paslaugų pasiekiamumas bei gerės gyvenimo kokybė savivaldybės gyventojams, mažės jų sergamumas.
5. Birštono savivaldybės 25 proc. gyventojų dirba srityse, susijusiose su žemės ūkiu. Tikėtina, kad jų dalis bendroje struktūroje ateityje mažės, todėl jau dabar reikia pradėti rūpintis jų profesiniu perorientavimu bei naujų darbo vietų jiems kūrimu. Lokaliuose centruose intensyvinama verslo bei paslaugų plėtra prisidės prie bedarbių skaičiaus mažinimo rajone.
6. Lokaliuose centruose bus sudarytos geresnės sąlygos vykdyti vaikų neformalaus užimtumo veiklas, nes iki šiol papildomos ugdymo įstaigos yra tik Birštone ir Birštono vienkiemyje, kuris nuo 2017 m. spalio mėn. priklauso kurorto teritorijai, o kitur gyvenantiems vaikams kelionė sudaro didelių nepatogumų ir dalis jų vien dėl to nelanko tokių įstaigų. Tokiu būdu didės šių paslaugų prieinamumas vietos gyventojams.
7. Didėjant instituciniam vietinių centrų aprūpinimui, švietimo įstaigos galės plėsti bendradarbiavimą su kultūros įstaigomis, bibliotekomis. Didinant neformalaus ugdymo veiklas, IV lygmens centruose bus sudarytos sąlygos paruošti mokinius tolesniam mokymuisi kitose Lietuvos švietimo įstaigose bei padės atskleisti jų gabumus. Mokinių užimtumo didinimas turės teigiamą įtaką ir vaikų nusikalstamumo mažinimui.
8. Vykdant kultūros plėtrą numatytuose centruose, bus sudarytos sąlygos gyventojams įgyvendinti kūrybinius sumanymus, gerinti veiklos sąlygas.
9. Šios koncepcijos įgyvendinimui Birštono savivaldybėje išoriniai veiksniai: valstybės regioninė politika, savivaldybės strateginio plano įgyvendinimas, Europos Sąjungos lėšos.

Svarbu žinoti, kiek investicijų bus pritraukta socialinės infrastruktūros (mokyklų, asmens sveikatos priežiūros įstaigų, kultūros įstaigų) modernizavimui.

Taip pat kiek investicijų sugebės pritraukti vietos verslininkai įmonėms modernizuoti, naujovėms diegti, darbuotojams apmokyti siekiant gaminti didesnės pridėtinės vertės gaminius, didinti eksporto apimtis.

5.3. Gyvenamųjų vietovių institucinis ir socialinis aprūpinimas

Birštono savivaldybės esamos būklės analizė parodė, jog didžioji dalis institucinio ir socialinio aprūpinimo įstaigų koncentruojasi savivaldybės centre – Birštone. Pagrindinis institucinio ir socialinio aprūpinimo tinklas Birštono savivaldybėje:

1. Švietimo įstaigų išsidėstymas. Birštono savivaldybės teritorijoje švietimo įstaigos yra Birštono mieste ir Birštono Vienkiemyje, kuris priklauso kurorto teritorijai, šios įstaigos tenkina ugdymui teikiamus reikalavimus. Neformalus vaikų ugdymas skatina vaikų asmenybės tobulėjimą, didina švietimo prieinamumą ir kokybę. Be to, neformalus ugdymas didina vaikų užimtumą. Šiuo metu esanti situacija, kai papildomo ugdymo mokyklos yra tik Birštone, toliau gyvenantiems gabiems vaikams nesudaro gerų sąlygų jas lankyti.

2. Netolygus sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas. Galima teigti, kad pirminės sveikatos priežiūros įstaigų tinklas Birštono savivaldybėje yra išdėstytas gana optimaliai, tačiau skiriasi teikiamų paslaugų apimtis ir kokybė. Šiuo metu pagrindinės sveikatos priežiūros paslaugos koncentruojasi tik Birštone. Birštono Vienkiemio, Nemajūnų ir Siponių gyvenvietėse esantys medicinos punktai gyventojams teikia pirminio lygio sveikatos priežiūros paslaugas. Esant rimtesniems sveikatos sutrikimams, kai yra reikalingas tolesnis gydymas ar norima gauti kokybiškesnes paslaugas, savivaldybės gyventojai turi vykti į Birštoną ar į kitus didesnius miestus. Tokios kelionės ligoniams sukelia didelių nepatogumų, ypač vyresniems rajono gyventojams.

3. Socialinių paslaugų trūkumas įvairioms socialinės rizikos grupėms. Biudžetines socialines paslaugas teikianti įstaiga yra tik Birštone, kurorte įsikūrusi Birštono savivaldybės neįgaliųjų draugija. Socialinės paslaugos yra teikiamos visiems savivaldybės gyventojams, tačiau dėl darbuotojų ir dėl transporto trūkumo šių paslaugų teikimas gyvenvietėse nėra pakankamai efektyvus. Biudžetinė įstaiga „Nemajūnų dienos centras“ teikia socialinės, kultūrinės, maitinimo paslaugas seniūnijos ir miesto gyventojams. Socialinės problemos savivaldybėse dažnai yra aktualesnės nei mieste, todėl įvairūs dienos užimtumo centrai neįgaliesiems, pensininkams, psichikos negalią turintiems asmenims vietiniuose centruose yra būtini. Numatytuose vystyti IV lygmens centruose reiktų steigti psichologų kabinetus, vykdyti įvairių psichikos, priklausomybės ligų prevencijos programas, teikti pagalbą smurtą patyrusiems asmenims, grįžusiems iš įkalinimo įstaigų ir pan. Tokių paslaugų vystymas padėtų bent daliai asmenų integruotis į visuomenę, būtų užkertamas kelias tolesniam socialinių problemų plitimui. Birštono parapijos „Caritas“ yra atskiras juridinis vienetas, teikiantis bendrąsias paslaugas, kartu su savivaldybės administracija siekia mažinti bedarbių skaičių.

4. Gyventojų užimtumo didinimas. Birštono savivaldybės kaimo gyventojų užimtumas yra mažesnis nei miesto, skirtumas sudaro net 10 proc. Jų išsilavinimas dažniausiai yra žemesnis, asmenų, turinčių aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą dalis kaime yra ženkliai mažesnė. Be to, savivaldybės gyvenvietėse gyvena vyresnio amžiaus žmonės, o pagrindiniai vyresnio amžiaus žmonių darbą ribojantys veiksniai yra kompetencijos neatitikimas šiuolaikinės darbo rinkos reikalavimams ir nusistovėjęs darbdavių neigiamas požiūris į šią grupę. Laiku neįgiję reikiamos kvalifikacijos vyresni žmonės dažniau atleidžiami iš darbo, kaip nebesugebantys dirbti naujoje aplinkoje. Ieškodami naujo darbo jie sunkiai geba konkuruoti su jaunimu ir dažnai yra diskriminuojami. Taip pat reikia įvertinti, kad nemažai Birštono savivaldybės kaimo gyventojų iki šiol dirba su žemės ūkiu susijusiose srityse, tačiau prognozuojama, kad ši jų dalis ateityje mažės. Todėl yra būtina rūpintis jų bei vyresnių žmonių, neturinčių darbo, perkvalifikavimu, nes kitu atveju jie papildys bedarbių ir papildys socialiai remtinų asmenų gretas. Siekiant užtikrinti kelią išvardintų problemų plitimui IV lygmens centruose reikėtų steigti padalinius ar etatus žmonėms, kurie dirbtų su

esamais bei potencialiais bedarbiais; vykdytų Vietinių užimtumo iniciatyvų projektus, supažindintų juos su laisvomis darbo vietomis, paklausiomis specialybėmis, perkvalifikavimo ar profesijos įgijimo galimybėmis, taip pat su ES teikiama parama žemės ūkio veiklai plėsti, keisti, užsiimti netradicine žemdirbyste ir pan. Taip būtų didinami vietos gyventojų verslumo įgūdžiai.

5. Socialinio būsto fondo plėtra. Birštono savivaldybės būstų dalis yra per maža, kad galima būtų teikti paramą mažas pajamas gaunančiom, socialiai remtinoms šeimoms. Įvertinus tai, kad savivaldybės kaimo gyventojų mokumo ir užimtumo lygis yra žemesnis nei Birštono miesto, be to, jie dažniau yra priklausomi nuo pašalpų ir kompensacijų, socialinio būsto fondo plėtra IV lygmens centruose yra ypač svarbi. Taip pat būtina spręsti gyvenimo kokybės gerinimo esamuose būstuose klausimą, skatinti namų renovaciją.
Ne visų Birštono savivaldybės gyvenamųjų vietovių institucinis ir socialinis aprūpinimas atitinka keliamus minimalius reikalavimus (švietimo, kultūros, sveikatos priežiūros, socialinės globos ir kitos įstaigos). Minimalaus privalomojo socialinio aprūpinimo sąlygas geriausiai tenkina didesnės Birštono savivaldybės gyvenvietės: Birštono Vienkiemis, Nemajūnai, Siponys. Tuo tarpu *d* kategorijos vietiniai centrai atitinka ne visus kriterijus, trūksta sveikatos priežiūros, socialinių paslaugų įstaigų, reikalingų vyresnio amžiaus žmonėms. Numatytuose vystyti vietiniuose centruose šias paslaugas teikiančios įmonės turėtų aptarnauti į jų zoną patenkančias aplinkines gyvenvietes.

6. Socialinės ekonominės plėtros prioritetai. Bendrojo plano koncepcija yra suderinta su Lietuvos Respublikos Bendrojo plano sprendiniais, Birštono savivaldybės 2013–2020 m. strateginiu plėtros planu, taip pat ir kituose strateginiuose planavimo dokumentuose numatytais prioritetais. Sritys, kurioms artimiausiu metu reikės investicijų, turi būti konkretizuojamos atsižvelgiant į esamą poreikį bei plėtros planus. Bendrojo plano kompleksiškumas ir privalomumas užtikrina visų veiklos rūšių plėtros teritorijoje tvarumą ir pusiausvyrą, suteikia jai erdvinės raiškos kryptingumą bei pagrįstumą.
Siekiant socialinės ekonominės plėtros, prie prioritetinių sričių galima įvardinti švietimo, sveikatos priežiūros, socialinės globos bei kultūros įstaigų modernizavimą, inžinerinės infrastruktūros sutvarkymą, aplinkos verslui gerinimą, kokybiško gyvenimo sąlygų kūrimą.
Birštono savivaldybės 2013–2020 metų strateginiame plėtros plane vienas iš plėtros prioritetų yra socialinė ekonominė infrastruktūra. Pagrindiniai šio prioriteto tikslai:

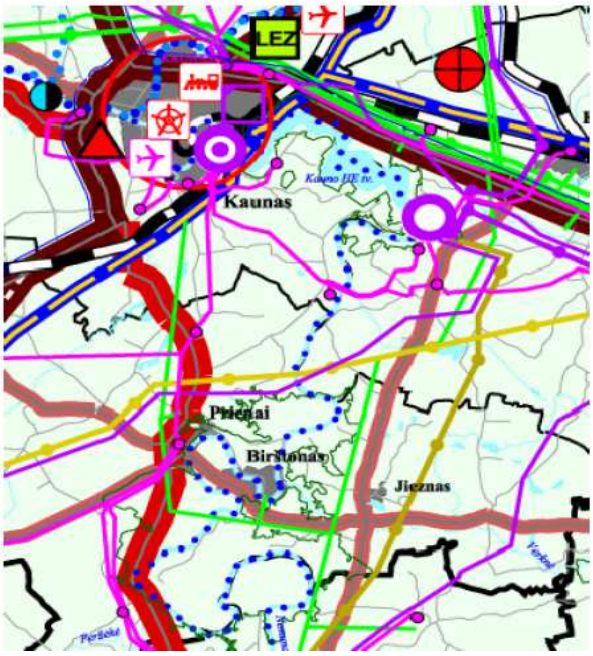
1. Padidinti sveikatos stiprinimo, socialinės paramos ir socialinių paslaugų prieinamumą.
2. Modernizuoti savivaldybės kultūros ir sporto institucijų ir paslaugų infrastruktūrą, kuri užtikrintų visuomenės dvasinių ir fizinių poreikių tenkinimą, etninių tradicijų skleidimą.

6. SUSISIEKIMO VYSTYMO KRYPTYS

Lietuvos transporto tinklas yra integrali ES ir Baltijos jūros regiono transporto sistemos dalis. Lietuvoje transporto sektorius yra viena iš strategiškai svarbiausių Lietuvos ūkio šakų. Siekiant užtikrinti tolesnį ekonomikos augimą, būtina išlaikyti esamą infrastruktūros lygį ir efektyviai plėsti susisiekimo infrastruktūrą tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu mastu, atsižvelgiant į darnios plėtros aspektus. Darni susisiekimo sistema suprantama kaip efektyvi socialinių, kultūrinių, ekonominių ir ekologinių aspektų sąveika. Gera susisiekimo sistema užtikrina glaudžius kultūrinius ir socialinius saitus, didina gyventojų judumą, plečia tarptautinį bendradarbiavimą ir turizmą, gerina verslo sąlygas ir skatina jo plėtrą, nekenkdama aplinkai ir žmogui.

Birštono savivaldybės susisiekimo sistemos koncepcija formuojama pagal galiojančių teritorijų planavimo, strateginių dokumentų sprendinius bei atliktos esamos būklės analizės rezultatus, identifikavus susisiekimo sistemos būklės ypatumus, jos elementų raidos tendencijas.

Birštono savivaldybės pagrindinį susisiekimo sistemos karkasą ir toliau formuos magistralinis, krašto ir rajoniniai keliai. Pagrindiniai transportiniai ryšiai su kitais šalies regionais bei užsienio valstybėmis bus realizuojami magistraliniu keliu A16.

6.1. pav. Birštono susisiekimo tinklas, ištrauka iš LR teritorijos bendrojo plano

Savivaldybės teritoriją kertantis magistralinis kelias A16 (E28) “Marijampolė-Prienai-Vilnius” ir karšto kelias Nr. 129 “Antakalnis-Jieznas-Alytus-Merkinė” išliks pagrindiniais transporto koridoriais ir tarnaus srautų paskirstymui į aplinkines teritorijas. Rajoninės reikšmės keliai Nr. 3306 („Prienai–Birštonas“), Nr. 3310 („Jundeliškės–Vėtionys“), Nr. 3315 („Birštonas–Puzonys“) ir Nr. 3319 („Jundeliškės–Nemajūnai“) atliks apjungiamojo pobūdžio vaidmenį savivaldybės teritorijoje, t.y. užtikrins transportinius ryšius tarp gyvenamųjų vietovių ir seniūnijų centrų. Esamas valstybinės reikšmės automobilių kelių tinklas efektyviai aptarnauja Birštono savivaldybės teritoriją ir yra pakankamas perspektyviniam laikotarpiui.

Birštono savivaldybėje automobilizacijos lygis yra didžiausias Kauno apskrityje. Individualių lengvųjų automobilių skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų yra 15 proc. didesnis nei Kauno miesto ir 4 proc.

didesnis nei Prienų rajono. Individualių lengvųjų automobilių skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų, 2014 m. visoje šalyje ženkliai sumažėjo dėl neeksploatuojamų automobilių išregistravimo, todėl kitimo tendencijos šiuo metu nėra aiškios ir jomis remtis atliekant prognozavimą negalima.

Prognozuojant transporto srautų kitimą laikotarpiui iki 2025 m. buvo vadovautasi ES rekomendacijomis Lietuvai [„Guide to Cost-benefit Analysis of Investment Projects“], kuriose numatytas 2 proc. transporto srautų augimas iki 2025 m. ir 1 proc. augimas nuo 2025 m.

6.1. lentelė. Vidutinis metinis paros eismo intensyvumas (VMPEI) valstybinės reikšmės keliuose (aut./parą)

Kelio Nr.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	Prognozuojamas VMPEI 2025 m.
Magistralinis kelias A16 (79-89 km)	4363	4544	4944	4920	5880
Magistralinis kelias A16 (89-97 km)	7056	7728	8005	8920	10660
Karšto kelias Nr. 129 (32-51 km)	3021	3225	3468	3692	4412
Rajoninis kelias Nr. 3306	385	402	414	432	516
Rajoninis kelias Nr. 3310	-	671	691	719	859
Rajoninis kelias Nr. 3315	833	992	1022	1064	1272
Rajoninis kelias Nr. 3319	159	182	187	194	232

Sunkiojo transporto eismas ir toliau vyraus magistraliniame kelyje A16 bei krašto kelyje Nr. 129, kuris 2025 m. gali sudaryti 1500 – 900 sunkvežimių per parą. Rajoniniuose keliuose sunkiojo transporto srautai bus mažesni ir perspektyvoje sieks iki 120 transporto priemonių per parą.

Birštono savivaldybės teritorijoje esančių valstybinės reikšmės automobilių kelių tinklo tankis yra 0,3 km/km^2. Kelių tinklas sujungia visas pagrindines rajono gyvenvietes ir traukos centrus. Valstybinių reikšmės kelių tinklas pagal funkcionavimo patikimumo, srautų laidumo kriterijus vertintinas kaip geras, laidumo požiūriu tinklas yra perteklinis. Todėl perspektyvoje naujų valstybinės reikšmės kelių plėtra nėra būtina.

Birštono savivaldybėje esančių valstybinės ir vietinės reikšmės kelių būklė yra sistemingai gerinama, atliekamos sankryžų, kelių ruožų rekonstrukcijos, tačiau bendroje kelių struktūroje yra likę nemažai žvyrkelių bei grunto kelių. Perspektyvoje siekiant efektyviai integruoti rajoninius ir vietinės reikšmės (viešuosius) kelius į krašto ir magistralinių kelių tinklą, tokiu būdu realizuojant vidaus ir išorės susisiekimo tikslus, būtinas rajoninių ir vietinės reikšmės (viešųjų) kelių dangos bei techninių parametrų gerinimas.

Siekiant užtikrinti geresnį susiekimą tarp pietinės dalies gyvenamųjų vietovių, siūlomos dvi alternatyvos:
I alternatyva - nauja rajoninio kelio jungtis (esamo vietinio kelio pagrindu) tarp Nemajūnų ir Puzonių gyvenviečių;
II, III alternatyva - vietinės reikšmės kelio tarp Puzonių k. ir Siponių k. rekonstrukcija.

Birštono savivaldybės gyvenviečių ir kurorto plėtros specialiajame plane (patvirtintas 2014.05.30 Birštono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-98) yra numatytos naujos susisiekimo jungtys bei bemotorio transporto trasos, kurios integruojamos į Birštono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo konceptualius sprendinius.

Birštono savivaldybės susisiekimo tinklo yda – vienintelis tiltas per Nemuno upę, kuris apriboja bet kokių transportinių ryšių realizaciją iš šiaurinė ir pietinės krypties. Situacija pagerėtų jei per Nemuną būtų įrengtas tiltas. Rengiant bendrojo plano keitimo koncepciją, paliekamas Birštono savivaldybės

teritorijos bendrojo plano sprendinys - įrengti naują tiltą per Nemuno upę šiaurinėje savivaldybės teritorijos pusėje.

2007 metais buvo parengta Birštono savivaldybės vietinės reikšmės viešųjų kelių tinklo išdėstymo žemėtvarkos schema, kurią perspektyvoje rekomenduojama atnaujinti, t.y. parengti Birštono savivaldybės teritorijos vietinės reikšmės kelių ir gatvių tinklo išdėstymo schemą, kurioje būtų atnaujinta informacija apie viešuosius kelius ir gatves, jų būklę, techninius parametrus, remonto poreikį bei sukurta vietinės reikšmės kelių ir gatvių duomenų bazė leisianti kryptingai vykdyti kelių priežiūrą, plėtrą bei rekonstrukcijos ar remonto darbus.

Vietinio viešojo transporto, kuris aptarnautų tik Birštono teritoriją, nėra. Birštono savivaldybė aptarnaujama užmiesčio viešojo transporto autobusais, kurie užtikrina susisiekimą Prienų (Kauno), Vilniaus ir kitomis kryptimis. Birštono savivaldybėje viešuoju transportu naudojasi apie 15 proc. gyventojų, siekiant pakeisti situaciją siūloma peržiūrėti viešojo transporto maršrutų tinklą bei maršrutų skaičių iš priemiestinių teritorijų. Tam tikslui siūloma parengti visos savivaldybės autobusų maršrutinio tinklo galimybių studiją, kurioje būtų įvertinti konkretūs susisiekimo poreikiai viešuoju transportu, keleivių srautai pagal maršrutus, stotelių ir autobusų apkrovimai, keleivių srautų paros dinamika. Viešojo transporto plėtrą Birštono mieste ir jo prieigose siūloma vykdyti vadovaujantis Darnaus judumo Birštono mieste plano rekomendacijomis.

Šiuo metu Lietuvoje nėra suformuoto elektromobilių įkrovimo prieigų tinklo, aiškios elektromobilių plėtros skatinimo sistemos. Birštono mieste ir gretimybėse yra įrengtos trys elektromobilių įkrovimo stotelės: prie restorano „Seklytėlė“, viešbučio-restorano „Sonata“ ir sanatorijos „Eglė“. Siekiant paskatinti alternatyvių energijos šaltinių naudojimą ir elektromobilių plėtrą privačiame sektoriuje, būtina plėtoti elektromobilių įkrovimo prieigų tinklą.

Automobilių stovėjimo klausimai Birštono savivaldybės kaimiškose vietovėse yra sprendžiami privačių sklypų ribose, todėl automobilių stovėjimo vietų deficito nėra. Nemajūnų ir Geležūnų kaimuose aktyviai veikia bendruomenės centrai, kurie pritraukia gyventojus iš aplinkinių teritorijų. Bendruomenės narių ir svečių automobilių statymui, numatomos viešos bendro naudojimo automobilių stovėjimo aikštelės.

Siekiant pagerinti susisiekimo ir rekreacinius ryšius, numatoma įrengti lyninį keltuvą bei pakabinamą pėsčiųjų-dviračių tiltą per Nemuno upę. Vandens turizmui ir rekreaciniai veiklai, siūloma įrengti plaukiojančias prieplaukas Nemuno ir Verknės upėse bei automobilių stovėjimo aikštelės jų gretimybėse.

Birštono savivaldybė turi geras galimybes plėsti dviračių transportą: savivaldybės teritorija nėra didelė todėl, pagrindinius traukos objektus gyventojai gali nesunkiai pasiekti dviračiu. Siekiant populiarinti šią ekologišką transporto rūšį, būtina ne tik nutiesti dviračių takus, pasiekiančius svarbiausius traukos objektus, taip atskiriant juos nuo intensyvaus eismo gatvių, bet ir įrengti reikiamą infrastruktūrą. Birštono savivaldybėje siūloma dviračių takų infrastruktūrą pirmiausiai plėsti šalia valstybinės reikšmės kelių, apjungiant gretimų teritorijų ir savivaldybių esamas ir planuojamas dviračių takų sistemas. Birštono savivaldybės gyvenviečių ir kurorto plėtros specialiajame plane numatytos dviračių turizmo trasos integruojamos į bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendinius.

Esamos ir numatomos dviračių trasos sujungs gyvenamąsias vietoves su pagrindiniu traukos centru Birštono miestu ir vietiniais traukos centrais. Birštono savivaldybėje rekreacijai ir turizmui svarbiausi objektai turi būti lengvai ir patogiai pasiekiami dviračių transportu.

Rengiant dviračių ir pėsčiųjų takų koncepciją buvo remtasi Birštono savivaldybės teritorijos dviračių, riedučių ir lygumų slidinėjimo trasų specialiojo plano pakeitimų sprendiniais.

Siekiant pagerinti dviračių ir pėsčiųjų takų infrastruktūrą, siūloma sujungti jau esamus takus į bendrą tinklą:

- Sujungti Velniablūdžio pažintinį taką su esamu pėsčiųjų – dviračių taku Žvėrinčiaus miške bei esamu dviračių taku greta Prienų gatvės. Minėtos trasos taps jungtimi su Prienų rajonu;
- Įrengti dviračių trasą greta Pakalnės gatvės ir esamos Škėvonių geomorfologinio draustinio miško tako, sudaryti jungtį su esamu pėsčiųjų – dviračių taku greta Prienų g.;
- Įrengti dviračių taką, einantį per Širvinių kaimą, greta vietinės reikšmės kelio, iki Širvinių tvenkinio;
- Įrengti Prienų gatve nuo Slyvų g. iki Javų g.;
- Dviračių – pėsčiųjų taku sujungti Jundeliškių, Bučiūnų ir Nemajūnų gyvenvietes;
- Dviračių – pėsčiųjų taku sujungti Nemajūnų, Tauliukų ir Vaitiškių gyvenvietes;
- Dviračių – pėsčiųjų taku sujungti Geležiūnų ir Nemajūnų gyvenvietes;
- Dviračių – pėsčiųjų taku sujungti Birštono, Moibelės, Nečiūnų ir Geležiūnų gyvenvietes;
- Įrengti pėsčiųjų – dviračių nuo Geležiūnų iki magistralinio kelio Nr. A16;
- Dviračių – pėsčiųjų taku sujungti Jundeliškių, Paverkinių ir Kamiliavos gyvenvietes;
- Dviračių – pėsčiųjų taku sujungti Kamiliavos ir Šilėnų gyvenvietes;
- Dviračių – pėsčiųjų taku sujungti Nemajūnų ir Šilėnų gyvenvietes;
- Įrengti pėsčiųjų – dviračių taką nuo Šilėnų iki Vėžiongirės miško.

Planuojamos dviračių trasos kerta II kategorijos magistralinį kelią Nr. A16 Vilnius – Prienai – Marijampolė ir V kategorijos rajoninės reikšmės kelius Nr. 3310 Jundeliškės – Vėžuonys ir Nr. 3319 Jundeliškės – Nemajūnai. Kelių (gatvių) ir dviračių susikirtimo vietose būtina įrengti dviračių pervažas:

- Dviračių trasai kertant magistralinį kelią Nr. A16 įrengti dviračių pervažą skirtingame lygyje;
- Dviračių trasoms kertant V kategorijos rajoninės reikšmės kelius Nr. 3310 Jundeliškės – Vėžuonys ir Nr. 3319 Jundeliškės – Nemajūnai įrengti vieno lygio pervažas.

Oro transportas. Birštono savivaldybėje oro transporto infrastruktūra nėra išplėtota. Artimiausias aerodromas yra Pociūnuose, kuris nuo Birštono miesto nutolęs apie 15 km. Perspektyvoje, esant poreikiui aerodromą turėti Birštono savivaldybės teritorijoje, numatoma galima aerodromo įrengimo vieta šalia magistralinio kelio A16, Nemuno kilpų regioninio parko teritorijoje. Siekiant išsaugoti bendrą kraštovaizdžio struktūrą ir jo estetinę vertę bei erdvinį raiškumą, gali būti naudojama tik mobili aerodromo aptarnavimui skirta infrastruktūra ir įrengimai (pvz. mobili degalinė, skydžių valdymo bokštas ir pan.), neįrengiant stacionarių statinių ar įrenginių. Galima aerodromo paskirtis – mažų pramoginių lėktuvų, parasparnių ar oro balionų veiklai vykdyti.

7. INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪROS VYSTYMO KRYPTYS

Inžinerinė infrastruktūra yra neatsiejama urbanizuotos teritorijos dalis. Vykdant planingą urbanizuotų teritorijų plėtrą kartu turi būti vystoma ir inžinerinė infrastruktūra. Infrastruktūros nepakankamas išvystymas neigiamai veikia gamtinę aplinką ir žmonių gyvenimo kokybę. Pavėluotas infrastruktūros vystymas pareikalauja daugiau materialinių resursų, padaroma žala gamtai, sukelia nepatogumus gyventojams, sutrikdomas transporto priemonių eismas.

Bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies konceptualūs sprendiniai parengti remiantis esamos inžinerinės infrastruktūros būklės analize, galiojančių teritorijų planavimo ir strateginių dokumentų sprendiniais. Bendrajame plane pateikti sprendiniai nėra baigtiniai, esant pagristam poreikiui, Birštono savivaldybės teritorijoje gali būti statomi ir įrengiami infrastruktūros objektai nepažymėti bendrojo plano infrastruktūros brėžinyje. Planuojamų objektų vietos turi būti tikslinamos ir konkretizuojamos žemesnio lygio teritorijų planavimo ar projektavimo stadijose.

Centralizuoto vandens tiekimo sistema yra įrengta Birštono m., Birštono Vs., Geležūnų, Bučiūnų, Būdų, Nemajūnų ir Jundeliškių gyvenvietėse. Likusiose teritorijose, gyventojai savarankiškai rūpinasi geriamu vandeniu bei nuotekų tvarkymu. Birštono savivaldybėje yra eksploatuoja apie 25,5 km vandentiekio tinklų, iš kurių apie 15,6 km yra įrengta Birštono mieste. Didžiąją vamzdynų dalį sudaro prieš 20 ir daugiau metų pakloti ketiniai ir plieniniai antikorozine danga nepadengti vamzdžiai. Dėl susidėvėjusios vandentiekos infrastruktūros ir avarijų vandens tiekimo sistemoje prarandama apie 30 proc. vandens, todėl būtina maksimaliai atnaujinti visą susidėvėjusią vandentiekos infrastruktūrą ir užtikrinti patikimą vandens tiekimą.

Numatoma, kad ir perspektyvoje visiems vartotojams bus tiekiamas geros kokybės požeminis geriamasis vanduo, atitinkantis Lietuvos higienos normos HN 24:2003 reikalavimus. Kadangi nėra numatomas žymus gyventojų skaičiaus augimas ar pramonės ir paslaugų sektoriaus plėtra, daroma išvada, kad Birštono savivaldybėje artimiausiu 20 metų laikotarpiu didelio geriamojo vandens poreikio padidėjimo neturėtų būti. Naujai urbanizuojamose teritorijose numatomas centralizuotas vandens tiekimas ir nuotekų tvarkymas.

Birštono savivaldybėje yra įrengta apie 21,4 km nuotekų tinklų, iš kurių apie 18 km Birštono mieste. Stambiausia nuotekų surinkimo sistema yra išvystyta Birštono mieste, prie kurios yra prisijungę didžioji dalis miesto gyventojų. Teritorijose, kuriose nėra išplėtota centralizuota nuotekų surinkimo sistema, gyventojai buitines nuotekas tvarko individualiai. Didžiąją nuotekų tinklų dalį sudaro keramikiniai ir gelžbetoniniai vamzdynai, kurie pakloti prieš 30 ir daugiau metų. Dėl vamzdžių įlūžimų, įtrūkimų, nelanksčių sandūrų vamzdynai užsikemša, vyksta gruntinio vandens ir nuotekų infiltracija ir eksfiltracija. Šiuo metu infiltracija į nuotekų tinklus siekia kiek daugiau nei 40 proc. Ateityje būtina numatyti sudėvėjusių nuotekų tinklų atnaujinimą/renovaciją.

Bendrajame plane siūloma siekti, kad nustatytose viešojo geriamojo vandens tiekimo teritorijose ne mažiau kaip 95 procentai savivaldybės viešojo geriamojo vandens tiekimo teritorijos gyventojų gautų saugos ir kokybės reikalavimus atitinkantį geriamąjį vandenį ir nuotekų tvarkymo paslaugas.

Birštono savivaldybės vandens tiekimo ir nuotekų plėtra, numatoma atsižvelgus į Birštono savivaldybės vandens teikimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialiojo plano ir Birštono savivaldybės gyvenviečių ir kurorto plėtros specialiojo plano sprendinius.

Perspektyvoje būtina atnaujinti Birštono savivaldybės vandens teikimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros specialųjį planą, kuriame būtų inventorizuota visa vandentvarkos infrastruktūra, identifikuoti tinklų ruožai, kuriuose įvyksta daugiausiai avarijų, nustatomi infrastruktūros atnaujinimo prioritetai ir pan. Taip pat būtina vykdyti sprendinių įgyvendinimo stebėseną, kurią reglamentuoja

vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planų rengimo taisyklės (LR Aplinkos ministro 2014 m. lapkričio 6 d. įsakymas Nr. D1-885 (su vėlesniais pakeitimais)).

Birštono savivaldybėje eksploatuojama apie 18,4 km paviršinių (lietaus) nuotekų tinklų, kurie įrengti pagrindinėse Birštono miesto ir Birštono vs. gatvėse. Likusiose teritorijose paviršinės (lietaus) nuotekos nuvedamos drenažo sistemomis arba tiesiog infiltruojamos į gruntą. Perspektyvoje būtina plėsti ir modernizuoti paviršinių (lietaus) nuotekų sistemą.

Siekiama didinti elektros energijos tiekimo efektyvumą ir patikimumą savivaldybės gyventojams ir ūkio subjektams, siūloma: modernizuoti esamą elektros energijos skirstomąjį tinklą, keičiant susidėvėjusius įrenginius ir optimizuojant transformatorinių galias, keisti susidėvėjusias orines linijas naujomis kabelinėmis linijomis, rekonstruoti ir plėsti miesto, gyvenviečių ir kaimų gatvių apšvietimo tinklą.

Birštono savivaldybė yra dujofikuota. Gamtinės dujos Birštono savivaldybei tiekiamos iš Birštono dujų skirstymo stoties (DSS), kuriai nustatyta 500 m sanitarinė apsaugos zona. Perspektyvoje tikslinga skatinti vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų namų savininkus, kurie naudoja skystą ir kietą neatsinaujinantį kurą, jungtis prie dujotiekio tinklų ir patalpas šildyti naudojant dujinius katilus. Naudojant dujinius katilus būtų sumažinama oro taršą gyvenamųjų namų kvartaluose. Taip pat siūloma numatyti Birštono dujų skirstymo stoties sanitarinės apsaugos zonos tikslinimą (mažinimą). Patikslinus dujų skirstymo stoties sanitarinę apsaugos zoną, būtų sumažinti ūkinės veiklos apribojimai Birštono (DSS) gretimybėse esančiuose žemės sklypuose.

Birštono mieste yra įvestas plačiajuostis šviesolaidinis ryšys, kuris apjungtas su visos šalies šviesolaidinio ryšio tinklu. Savivaldybėje taip pat funkcionuoja laidinio ryšio tinklas. Tolimesnė ryšių infrastruktūros plėtra galima paslaugų tiekėjų ir vartotojų tarpusavio sutarimu. Siekiant užtikrinti kokybiškesnes viešojo judriojo ryšio paslaugas visoje savivaldybės teritorijoje, numatomos vietos naujų mobilaus ryšio bokštų įrengimui.

Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo visuotinumui užtikrinti būtina sudaryti sąlygas visiems fiziniams bei juridiniams asmenims naudotis atliekų tvarkymo sistemos teikiamomis paslaugomis bei atliekas rūšiuoti jų susidarymo vietoje.

8. KONCEPCIJOS ALTERNATYVŲ SUVESTINĖ

Esminių koncepcijos alternatyvų sprendinių palyginimui teikiama suvestinė lentelė.

8.1. lentelė. Alternatyvų sprendinių palyginamoji suvestinė

Vystymo krypčių sritys	I alternatva	II alternatva	III alternatva
URBANISTINĖS STRUKTŪROS, FUNKCINIO NAUDOJIMO	Pagal Lietuvos Respublikos bendrąjį planą išlaikoma šalies II lygmens regioninės integracijos vakarų - rytų krypties ašis Prienai – Birštonas - Jieznas. Formuojamas lokalinės reikšmės ir lokalinės reikšmės antraeilių (rekreacinių) integracijos ašių tinklas. Birštono mietas ir kurortas išlieka III lygmens pagrindinis lokalinis savivaldybės centras. Siūlomi kurti: IV lygmens savivaldybės pagalbiniai polifunkciniai centrai (Ivoniškės, Būdos, Gelažūnų-Bučiūnų); V lygmens savivaldybės papildomi rekreaciniai centrai (Škėvonių, Širvinių ir Jundeliškių). Akcentuojamos esamos urbanistinės struktūros, kurios formuojamos aplink pagrindinę regioninės reikšmės urbanistinės integracijos ašį Prienai – Birštonas - Jieznas. Likusi savivaldybės pietvakarinė ir pietinė Nemuno kilpų apsupta teritorija paliekama menkai urbanizuota.	Aktyvinami urbanistinės integracijos ryšiai platesnėje savivaldybės teritorijoje formuojant lokalinės reikšmės urbanistinės integracijos ašis. Vystomi IV ir V lygmens pagalbiniai lokaliniai centrai. Siekiama labiau integruoti pietvakarinę ir pietinę savivaldybės dalį, kuriant joje VI lygmens savivaldybės lokalinio aptarnavimo centrus: Žemaitkiemio, Matiešionių, Siponių – Šaltinėnų, Nemajūnų. Vystomi vietiniai rekreaciniai Puzonių, Siponių – Vanagų, Nemajūnų, Babronių, Paverknių centrai.	Išplėtotas lokalinės reikšmės urbanistinės integracijos ašių tinklas aplink šalies II lygio regioninės integracijos vakarų - rytų krypties ašį Prienai – Birštonas - Jieznas. Šis tinklas apimtų platesnę savivaldybės teritorijos dalį piečiau automagistralės A16, integraciniais urbanistiniais ryšiais sujungtų lokalinės reikšmės savivaldybės integracinių ašių tinklą su antrąja regioninės reikšmės urbanistinės integracijos ašimi Jiezno, Alytaus kryptimi. Likusi pietinė ir pietvakarinė savivaldybės teritorijos dalis kaip ir pirmojoje alternatyvoje liktų mažiau urbanizuota. Plėtojami IV ir V lygmens lokaliniai savivaldybės centrai, papildomai šioje teritorijos dalyje siūlomi keli šešto lygmens savivaldybės lokalinio aptarnavimo centrai: Žemaitkiemio – Puzonių, Siponių – Šaltinėnų, Nemajūnų.
GAMTOSAUGOS	Išlaikoma ekologinio kompensavimo sistemai priskirtų gamtinio karkaso teritorijų ir astesniuose planavimo dokumentuose nustatytos situacijos išlaikymas neatliekant ribų optimizavimo, GK bei sistemos papildymo vietinės svarbos elementais prie. Savivaldybės teritorijos	Numatomas ekologinio kompensavimo sistemai priskirtos (gamtinio karkaso) teritorijos ribų koreagavimas, GK tikslų įgyvendinimo priemonės, bei sistemos papildymas vietinės svarbos gamtinio karkaso elementais. Didesnės dalies Nemuno kilpų regioninio parko tvarkymo	Išlaikomas ekologinio kompensavimo sistemai priskirtų gamtinio karkaso teritorijų ir astesniuose planavimo dokumentuose nustatytos situacijos išlaikymas neatliekant ribų optimizavimo, GK bei sistemos papildymo vietinės svarbos elementais prie.

	dalyje patenkančioje į Nemuno kilpų RP valdas, atliekamas RP tvarkymo plane išskirtų tvarkymo zonų, bei joms numatytų sprendinių bei reglamentų perkėlimas.	plane išskirtų tvarkymo zonų, bei joms numatytų sprendinių perkėlimas, bei dalies sprendinių koregavimo (zonų ribų optimizavimo) siūlymai. Šalia gyvenamųjų vietovių esančių didelę rekreacinę ir aplinkosauginę svarbą turinčių Valstybinio miško sklypų konversiją į atskiruosius želdynus.	Savivaldybės teritorijos dalyje patenkančioje į Nemuno kilpų RP valdas, atliekamas RP tvarkymo plane išskirtų tvarkymo zonų, bei joms numatytų sprendinių bei reglamentų perkėlimas.
NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO	Nekilnojamosios kultūros vertybės saugomos ir veikla jose plėtojama teisės aktų nustatyta tvarka. Prioritetas teiktinas Nemajūnų kraštovaizdžio draustinio bei jo teritorijoje esančių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų apsaugai, tvarkybai bei pritaikymui.		
REKREACINĖS SISTEMOS	Taikomos bendrosios rekreacinės sistemos vystymo kryptys išlaikant bei tobulinant esamą tranzitinę ir vietinio pobūdžio rekreacinę turistinių kelių ir trasų infrastruktūrą, kuri būtų orientuota tik į Birštono kurorto svečių rekreacinių poreikių tenkinimą, ir nesukuriant prielaidų tolygiam savivaldybės rekreacinių resursų panaudojimui.	Formuojamos linijinės rekreacinės sistemos (dviračių ir pėsčiųjų kelių) jungtys (tiltai, keltai) per Nemuną, sujungsiančios Puzonis su Balbieriškiu, Nemajūnus su Stražiškėmis (Punios kilpa). Numatomas aktyviai aktyvinti rekreacinę veiklą Nemuno vandens koridoriumi, bei didinti Birštono, kaip pagrindinio rekreaciją aptarnaujančio ir rekreantus generuojančio centro dominuojančią padėti	Taikomos bendrosios rekreacinės sistemos vystymo kryptys išlaikant bei tobulinant esamą tranzitinę ir vietinio pobūdžio rekreacinę turistinių kelių ir trasų infrastruktūrą, kuri būtų orientuota tik į Birštono kurorto svečių rekreacinių poreikių tenkinimą, ir nesukuriant prielaidų tolygiam savivaldybės rekreacinių resursų panaudojimui.
SOCIALINĖS, EKONOMINĖS IR DEMOGRAFINĖS	Numatoma kiekybinė ir kokybinė socialinės, ekonominės infrastruktūros plėtra vietiniuose savivaldybės centruose, rekomenduojama vystymo proritetus dėstyti pagal urbanistinės struktūros vystymo kryptis, t.y. planuojama teritorijos socialinės – ekonominės plėtros nauda vyks ne stichiškai, o pagal poreikį ir galimybes pasirinktose plėtros kryptyse, numatant plėtros etapus.	Numatoma kiekybinė ir kokybinė socialinės, ekonominės infrastruktūros plėtra vietiniuose savivaldybės centruose, rekomenduojama vystymo proritetus dėstyti pagal urbanistinės struktūros vystymo kryptis, t.y. planuojama teritorijos socialinės – ekonominės plėtros nauda vyks ne stichiškai, o pagal poreikį ir galimybes pasirinktose plėtros kryptyse, numatant plėtros etapus.	Numatoma kiekybinė ir kokybinė socialinės, ekonominės infrastruktūros plėtra vietiniuose savivaldybės centruose, rekomenduojama vystymo proritetus dėstyti pagal urbanistinės struktūros vystymo kryptis, t.y. planuojama teritorijos socialinės – ekonominės plėtros nauda vyks ne stichiškai, o pagal poreikį ir galimybes pasirinktose plėtros kryptyse, numatant plėtros etapus.
SUSISIEKIMO	Taikomos bendrosios susisiekimo sistemos vystymo kryptys ir siūloma nauja rajoninio kelio jungtis (esamo vietinio kelio pagrindu) tarp	Taikomos bendrosios susisiekimo sistemos vystymo kryptys, numatoma vietinės reikšmės kelio tarp Puzonių k.	Taikomos bendrosios susisiekimo sistemos vystymo kryptys, numatoma vietinės reikšmės kelio tarp

	Nemajūnų ir Puzonių gyvenviečių.	ir Siponių k. rekonstrukcija, dviračių trasai kertant magistralinį kelią Nr. A16 įrengti dviračių pervažą skirtingame lygyje, dviračių trasoms kertant kelius Nr. 3310 Jundeliškės – Vėžuonys ir Nr. 3319 Jundeliškės – Nemajūnai įrengti vieno lygio pervažas.	Puzonių k. ir Siponių k. rekonstrukcija.
INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪROS	Laikomasi bendrųjų inžinerinės infrastruktūros vystymo principų, tačiau rekomenduojama vystymo proritetus dėstyti pagal urbanistinės struktūros vystymo kryptis.	Laikomasi bendrųjų inžinerinės infrastruktūros vystymo principų, tačiau vystymo proritetai dėstomi pagal urbanistinės struktūros vystymo kryptis.	Laikomasi bendrųjų inžinerinės infrastruktūros vystymo principų, tačiau vystymo proritetai dėstomi pagal urbanistinės struktūros vystymo kryptis.

GRAFINĖ DALIS